

As Uj Kelet az egy
és bányai zsidó
napilap
Cikkeink utánnyo
forrás megjelölés
meg.
Kéziratokat nem k
és megőrzésükre sem

287

On. Academida Română

BUCURESTI

KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 1150 Lej
Félévre 600 "
Negyedévre 320 "
Egy hónapra 110 "

KÜLFÖLDI

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetések tarifa szerint
vételnek fel.

A tulmagas árfolyamon stabilizált lej

Argetoianu kétségtelenül ama poli-
tikusok közé tartozik, akik minden
kontörfalazás nélkül, sőt néha tulzott
brutalitással szokták megmondani vé-
leményüket. Ez a szókimondás nem
egyszer zajos konfliktusokba hajszolta
bele. A belpolitikai életben szinte köz-
mondásszerű az a Madgearuval törté-
tént szóváltása, amelyet Argetoianu
az egész képviselőház színe előtt egy
fölöttébb obszcén és politikusoktól
legalább is szokatlan, de annál félre-
érthetlenebb mozdulattal fejezett be.
A liberális parlamentet példánakokár-
ért egyszerűen bordélyháznak nevezte,
ami azonban nem akadályozta meg
abbat, hogy alig egy év elteltével fel-
vételt kérje ugyanabba a liberális
pártba. Amíg Argetoianu az ország
határain belül engedett szabad utat
korát meghazudtolóan fiatalos tempe-
ramentumának, addig semmi baj nem
volt. Az elmúlt héten azonban a román
politikának ez a fenyegetése egy kül-
földi lap munkatársa előtt tett olyan
kijelentéseket, amelyek — bármény-
nyi igazság is volna bennük — igen
sok kellemetlenséget szerezhetnek en-
nek az országnak.

A romániai gazdasági válságról be-
szélve, kijelentette Argetoianu, hogy
annak a világgazdaság krízisének kívül
két speciális oka van: az agrárreform
és a stabilizáció. Az agrárreformról
semmi újat nem mondott a volt libe-
ralis földművelésügyi miniszter. A
paraszток földhöz juttatása a meg-
felelő előkészítés nélkül történt meg és
a gabonatermelés dezorganizálódott.
Ujszerűen hatott azonban az, amit
Argetoianu a stabilizációról mondott a
Deutsche Allgemeine Zeitung hasáb-
jain.

„A stabilizáció — mondotta — igen
magas árfolyamon történt és vég-
szerű műveletnek tekintették, nem
pedig a pénzügyi reorganizálás egyik
etapjának. Emiatt legfontosabb hiva-
tását: a bankjegyforgalom növelését
nem tudta betölteni és így következett
be a pénz megráulása s a kamatok
beteges emelkedése. Ezen az egész-
ségtelen állapoton segíteni kell.”

E lap hasábjain már többször al-
kalmunk volt kifejtetni azokat az ok-
kat, amelyek miatt a lej stabilizálása
nem válthatta be a hozzáfűzött remé-
nyeket. A lej árfolyamának megrö-
gzítését nálunk megelőzte a gazdasági
depresszió egyik erőteljes hulláma,
amelynek szorítása egyre erősebbé vá-
lik. Ez a válság többé-kevésbé függet-
len volt a román pénznem alakulásától
és részint az esztelen adópolitika,
részint pedig a kiviteli termékek ár-
nak csökkenése s a külföldi tőke távol-
maradása, tehát a nemzetközi tőke
hiánya miatt következett be. Virág-
zóbb gazdasági feltételek mellett min-
den körülmények között növelni lehe-
tett volna a bankjegyforgalmat a lej
stabilizálása után, az árfolyamcsök-
kenés veszélyének rizikója nélkül,
mint ahogy az például Franciaorszá-
gal történt a frank stabilizálása után.
Nálunk azonban a stabilizálás után
éppen a lej stabilizálásának megvédése
érdekében hárommilliárd lejjel csök-
kenten kellett a bankjegyforgalmat.

Egészen bizonyos, hogy ha a lej sta-

bilizálása idejében, tehát kedvezőbb
gazdasági és pénzügyi feltételek mel-
lett következne be, úgy a román nem-
zetgazdaság ma jóval rózsásabb viszo-
nyok között élne. Ha azonban elkés-
tük a stabilizációt, ezért Argetoianu
egyedül pártvezérének, Bratianu Vin-
tilának tehet szemrehányásokat. Ő
volt az, aki nemcsak hogy nem akarta
stabilizálni a lejt, de ellenkezőleg, a
prin noi insine segítségével revalori-
zálni akarta azt. Argetoianu homlok-
egyenest ellenkező koncepció hívének
mondja magát a német lap számára
adott nyilatkozatában. Véleménye sze-
rint előbb devalorizálni kellett volna
a lejt, szabad utat engedni a bankö-
présnek s csak azután fokozatosan át-

térni pénznemünk árfolyamának me-
grögzítésére. Ezt az álláspontot ma,
négy évvel a lej tényleges és két évvel
annak örvényes stabilizálása után ma
már csak teoretikusan lehet vitatni.
Argetoianu koncepcióját nem egy kö-
zépeurópai államban valószínűtlen meg-
és egészen bizonyos, hogy Németor-
szág például a márka etapokban meg-
valósított stabilizálásának köszönheti
gazdasági talpraállását a háboru bor-
zalmas pusztításai után. Lehetséges,
hogy ez az operáció egészen más
irányt adott volna a román gazdasági
életnek. Ehhez azonban bátrabb pénz-
ügyminiszterre lett volna szükségünk,
mint aminő Argetoianu mai vezére,
Bratianu Vintila volt. Ma a lej törvé-

nyesen stabilizálva van egy olyan ár-
folyamon, amelyet még Bratianu Vin-
tila állapított meg s ahhoz hozzá-
nyulni az örültséggel volna egyenlő.
Most, amidőn nehézségekkel küzd és
a külföld amugy is sanda szemekkel
figyeli a román nemzetgazdaság hely-
zetét, midőn csak önszonkító költség-
vetési redukciónkkal tudjuk az állam-
háztartás egyensúlyt fenntartani —
Argetoianu kijelentése, csak arra le-
het jó, hogy a Romániával szembeni
bizalmatlanságot a külföldön növelje.
„Ezen a beteges állapoton segíteni
kell” — mondotta Argetoianu. Hogy
érti ezt Bratianu Vintila adjutánsa?
Változtassák meg a lej stabilizált ár-
folyamát!

A Simpson-jelentés kedvező a zsidó bevándorlásra ?

A mai Palesztinában még 30.000 mezőgazda- sággal foglalkozó család fér el

Egy angliai jiddis lap szenzációs közlése a Simpson-jelentésről

London, szeptember 19. (Az Uj Kelet
tudósítójától). Henderson angol külgy-
miniszter a Népszövetség tanácsülésén
tudvalevőleg bejelentette, hogy az angol
kormányzat már kezei között van a Pa-
lasztinába küldött speciális megbízottjá-
nak, Sir John Hope Simpsonnak jelen-
tése és a kormány nagy figyelmet szen-
tel a jelentésnek.

A Zeit nevű londoni jiddis napilap

most biztos forrásra hivatkozva beje-
lenti, hogy John Simpson jelentése igen
kedvező prognózt állít fel a zsidó be-
vándorlás számára. A lap szerint Simp-
son jelentése azt a konklúziót vonja le,
hogy Palesztinában további 30.000 me-
zőgazdasággal foglalkozó család részére
van még hely, ami természetesen azt je-
lenti, hogy egy így megnagyobbodott
zsidó kolonizáció a kereskedelmi és

ipari foglalkozást űző zsidó városi la-
kosság szaporodására is nagy lehetősé-
geket nyújt. Simpson azt kívánja azon-
ban, hogy a bevándorlás fokozása csak
lépcsőzetesen történjék. A közvetlen je-
lent illetőleg ellene van egy nagyobb-
szabású zsidó bevándorlásnak.

Eddig szól a londoni jiddis lap jelen-
tése, amely mindenesetre még megerő-
sítésre szorul.

A Népszövetség megkezdte a kisebbségi kérdés vitáját

A kisantant államok hallani sem akarnak a kisebbségi eljárás módosításáról

A délamerikai delegátusok nagy botrányt provokáltak a hágai döntőbírósi egyezmény tárgyalásán

Genf, szeptember 19. A népszövetségi
közgyűlés politikai főbizottsága ma kez-
di meg a kisebbségi kérdés fölötti vitát,
mely előreláthatólag Curtius, német
külügyminiszter beszédével nyílik meg.
A vitát nagy érdeklődéssel várják Genf-
ben. A kisantant külügyminiszterei már
többször tanácskoztak ebben a kérdés-
ben és hír szerint, elhatározták, hogy
semmiképpen sem egyeznek bele a ki-
sebbségi ügyekben eddig követett eljá-
rás megváltoztatásába. A németek ki-
sebbségi indítványai viszont, amint
Genfben hírlik, számíthatnak Hender-
son angol külügyminiszter támogatására.
A kulissza mögötti tárgyalások közül
tegnap különösen Curtius és Briand
hosszantartó beszélgetése tűnt föl, mely-
nek folyamán egy sajtóközlemény sze-
rint, a Népszövetségnek még napirend-
re tűzött kérdéseit, az európai föderá-
ciót és az általános politikai helyzetet
vitatták meg.

Genf, szeptember 19. A Népszövetség
tegnapi napja megint mozgalmasabb
volt. Sőt, ami egészen szokatlan Genf-
ben, kis viharra is sor került, asztal-
csapkodásokkal, kiabálással és „Nem
engedjük magunkat terrorizálni!” kiál-
tásokkal. A temperamentumos kiabá-
lók Dél-Amerika delegátusai voltak, kik

nyilvánítják, még nem élték magukat tel-
jesen bele a Népszövetség álmos tár-
gyalási modorába.

A hágai döntőbírósi új alapszabály
tervezetét tárgyalták. Kuba delegátusa
tiltakozott a tervezet egyik része ellen,
miközben éles szóváltásba került Politis
görög delegátussal, aki, mint ismert
nemzetközi jogász és a tervezet egyik
atyja, hevesen védte a bizottsági alap-
szabály tervezetét. A vita a két delegá-
tus között csakhamar elmérgesedett és
a többi delegátus, hogy világrészük po-
litikai súlyát kifejezzék, egyhanguan
támogatták a kubai kollégájukat. Erre
viharos jelenetek következtek. A dél-
amerikaiak az asztalt csapkodták, lár-
máztak és hangosan kiabáltak, hogy
nem hagyják magukat terrorizálni. A
nagyhatalmaok jelenlévő képviselői
igyekeztek lecsillapítani a fölzgatott ke-
délyeket, de ez a temperamentumos dél-
amerikaiaknál nagyon nehezen ment.
Végül sikerült visszaállítani a tárgyalá-
si rendet, de az alapszabályok elfoga-
dására nem lehetett rávenni a délame-
riai delegátusokat, így a tervezet
nem is került tétő alá.

Genf, szeptember 19. A politikai főbi-
zottság ma délelőtt megkezdte tanács-
kozásait a kisebbségi kérdésekről. A né-

met delegátus: Koch Weser volt minis-
ter, hangsúlyozta, hogy évenként fog-
lalkozzon a népszövetségi tanács a ki-
sebbségi kérdésekkel. Hasonló szellem-
ben szólalt fel az osztrák és albán dele-
gátus is. Az albán delegátus követelte,
hogy a Népszövetség főtítkársága mel-
lett működjön egy állandó kisebbségi bi-
zottság.

Briand fontosnak tartja a kisebbségek
védelmét, de azt hiszi, hogy a Madrid-
ban hozott határozatok fölöslegessé tesz-
nek mindenféle bizottságot, annál is in-
kább, minthogy a hármas bizottság és a
tanács ellátják ezt a feladatot. Benes fö-
lölegesen tartja a madridi szabályza-
ton való változtatást.

Apponyi Albert feltétlenül elvárja,
hogy a tanács nagy figyelemmel kísérje
a kisebbségek sorsát. A kisebbségek és
az államot alkotó nemzet közötti surló-
dási felületet leginkább ez a körülmény
tudná eliminálni. Hozzájárul, hogy a fő-
bizottság vegye tudomásul a főtítkárság
nak a kisebbségre vonatkozó jelentéseit,
de ez nem jelenti azt, hogy nem táplál-
na a kisebbségi jogok érvényesítése kö-
rül nagyobb igényeket. A tanács felada-
ta garantálni a kisebbségek jogait bis-
tosító pontoknak végrehajtását.

Vicinálison a vasérc hazájában, ahol hegyekbe halmozódik a feldolgozatlan vas

Hunedoara—Vajdahunyad, szeptember 19. A Cserna völgyében kanyarog vicinálisunk. Minél jobban távolodunk a Maros völgyétől, annál vadregényesebbé válik a táj. A távolban feltűnnek a Reteyzát kéklő vonalai. Egy élő panoráma képe elvénedik meg előttünk. Még látni a dévai várat, de azután a vonat az Erdélyi Érchegység rengeteg sűrűjébe vész el.

Pőfékelve másszunk meg a dombokat. A Cserna mint vékony szállagocskák siet a mélységben, míg egyszer csak előttünk áll Vajdahunyad vára.

Az alvó város

A tiszta, jól kövezett városka csöndes, mintha mélyen aludna, pedig déli 12 óra van. A gyárkéményekből nem száll ki füst. Egy-egy pörgekalapos hunyadi paraszt csizmája kopog a kövezeten. A Főteret kettészeli a Cserna sekély vize. A házak köröskörül ódon patinájuk, mintha a rómaiak idejéből maradtak volna itt. Egy parasztleány jön velem szembe. Varrottas ruhája néprajzi muzeumba való. Mellette legalább félkiló ezüstpénz zörög. Nehéz, biztos léptekkel viszi fején a zöldekkel megrakott kosarat.

Az omladozó vár

Megtekintjük a várat. Már omladozik. A felvonóhid alatt békák breknek. Sás növi be a várat övező széles árkot. Az udvar közepén feneketlen sötét kut tátong. A monda szerint három török rab ásta egy életen keresztül. Itt született Hunyadi László, itt meg Mátyás — meséli vezetőnk. — Ez volt Hunyadi János kantára, ez meg a csizmája — magyaráz tovább. Penészszag, moh és szu lep el mindent. A termekben halmazában a szemét s a tetőn beesik az eső. Csak egyetlen terem, a „Lovagok terme” van rendben tartva. Az ódon várkastély panaszosan néz le a városkára.

Kialudt kohók

Lemegyünk a vasgyárba. Állami tulajdon. Nem csoda tehát, ha rossz a gazdálkodás. Köröskörül hatalmas hegyekbe van felhalmozva a nyers vas érc. A kohók közül csak az egyik működik s foglalkoztat vagy 150 munkást, akik a szó szoros értelmében éhbéért dolgoznak. Havi keresetük a legjobb körülmények között 2000 lejre emelkedik. Pedig a legtöbb vasgyári munkás hajnalban fél 4 órakor kel fel, hogy 30 kilométert megtéve, reggel 7 órakor a gyárban lehessen. A gyár vezetői panaszkodnak, hogy a kormány helytelen vámpolitikája és a magas szállítási illetékek következtében még az egy kohó termelése is soknak bizonyul. A primitív gyártási eszközök felemelik az üzemi költséget, úgy, hogy a termelt vasat nagyon nehéz elhelyezni. Békében a vasérc mázsája leszállítva a hunyadi gyárba 2—3 fillérbe került és a munkások fényesen éltek, pedig mind az öt kohó működött. Ma az érc 80—90 lejtébe került a kohónál, úgy, hogy lehetetlen versenyezni a külföldi kohókkal.

Megtudjuk, hogy a kormány régóta folytat tárgyalásokat egy külföldi pénzeszoporttal a hunyadi kohók átadására vonatkozólag.

A vasérc hazájában

Délután tovább megyünk Gyalár felé, ahonnan keskenyvágyúny vonatokra hozza el a vasércet. Gyönyörű napos délután. Fejünk fölött mesés sziklaormok meredeznek, a távolban

zergék és özek játszadoznak. A hegyoldalakon kristály patakok sietnek a völgybe, kellemes szellő csapja meg arcunkat. A gyalári havasokhoz értünk. A kopár sziklák rozsdás színe komorra teszi a tájat. Keresztül-kasul furtombok jelzik a bányatelepeket. A pázsit alól előkandikál a vasérc. A kis vonat dübörgését visszhangozza a

hegyoldal. Valahol robbantanak. Utána mintha hegyomlás zaja hallatszana. Az ember vívja harcát az elemekkel. Mind mélyebbre jutunk a hegyek közé. A természet szépsége egyre csodálatosabb pompájában bontakozik ki. A lábunk alatt felkínálkozó kincsek mérhetetlensége.

Hátszegi Ernő

Szélmákos álszövetkezeti igazgatókat tartóztatott le a budapesti rendőrség

Kaució és üzletrész címén kisebb-nagyobb összegeket vettek fel s a pénzt elköltötték

Budapest, szept. 19. A budapesti rendőrség szerdán egy álszövetkezetet leplezte le és letartóztatta a szövetkezet vezetőjét.

Az álszövetkezetet Fekete Géza József építési vállalkozó és egy Sztrai nevű foglalkozás nélküli ember alkották. „Fogyasztók, árubeszerzők és termelők szövetkezete” címen. A szövetkezet célja a kibocsátott prospektusok szerint az volt, hogy a vidéki gazdáktól megvásárolt árut saját hajókkal Budapestre szállítsák és itt értékesítsék.

A vállalat vezetői üzletrészeket je-

gyeztettek és alkalmazottakat vettek fel aiktól kauciót követeltek. Egy-egy embertől kétszáz pengőtől kétezer pengőig terjedő összegeket vettek részben kaució, részben üzletrészjegyzés címén s ezeket a pénzeket saját céljaikra fordították, úgyhogy amikor az alkalmazottak és az érdekeltek visszakérték a pénzüket, nem tudtak a követeléseknek eleget tenni. Az alkalmazottak erre feljelentést tettek a rendőrségen és a feljelentés alapján a két szélmákos letartóztatták.

Diplomáciai konfliktus fenyeget Törökország és a szovjet között

A török kormány azzal vádolja a szovjetet, hogy megszegte a Fekete tengeri Flottaegyezményt

London, szeptember 19. A Times konstantinápolyi tudósítója beavatott török politikai forrásból arról értesül, hogy Törökország és Szovjet-Oroszország között diplomáciai konfliktus van készülben. A konfliktus oka a Fekete tengeri orosz hadiflotta megerősítése. Oroszország és Törökország között annak idején megállapodás jött létre, amelyben a két állam pontosan leszögezte, hogy mennyi hadihajót tart a Fekete tengeren. Az oroszok — a törökök felfogása szerint — most megszegték ezt a megállapodást, úgy, hogy a török kormány is növelni fogja Fekete tengeri flottáját.

Mintegy háromnegyed évvel ezelőtt a folyó év januárjában két orosz csatahajó érkezett a Dardanellákon át a Fekete tengerre. A két cirkáló azzal az in-

dokolással jött át a Dardanellákon, hogy sérüléseiket kell kijavítani a szesztopoli hadikikötőben.

Azóta már háromnegyed év múlt el s a két orosz csatahajó még mindig a Fekete-tengeren cirkál.

A török kormány konstantinápolyi hivatalos lapja, a „Politika” keddi számában „Flotta-verseny a Fekete-tengeren” címmel vezércikkben foglalkozik a Fekete tengeri orosz flotta megerősítésével és arra a következtetésre jut, hogy az orosz szerződésesség a Fekete-tenger békéjét veszélyezteti, mert azzal a következménnyel fog járni, hogy a Fekete-tengeren érdekelt összes hatalmak megkezdik a fegyverkezési versenyt, aminek súlyos következményei lehetnek.

Genfben leleplezik a gyarmati rabszolgaságot

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal tiltakozást jelentett be a nagyhatalmak népszövetségi delegációinak az embervásár ellen

Genf, szept. 19. A Népszövetség ülésszéssel kapcsolatosan élénk feltűnést keltettek diplomáciai körökben azok a tárgyalások, amelyek az afrikai rabszolgakereskedelméről a kulisszák mögött folytak. Mint ismeretes, a genfi nemzetközi munkaügyi hivatal legutóbbi kongresszusán bizottságot küldött ki az európai államok gyarmatainak élő ben-szülöttek munkaviszonyainak, valamint gazdasági és erkölcsi helyzetének tanulmányozására, mert a gyarmatokról egyre tömegesebben érkeznek panaszok és tiltakozások az európai gyarmati kormányzóságok tulkapásai ellen. A bizottság ugyan még nem készült el teljesen jelentésével, azonban már eddigi megállapításai is hajmeresztő részleteket tartalmaznak és a munkában levő jelentős kétségtelenül a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal legközelebbi kongresszusának a szennációja lesz.

Ezt megelőzően azonban a nagyhatalmak delegációinak genfi időzése alkalmával a munkaügyi hivatal már most eljuttatta tiltakozását az érdekelt államok képviselőihez hogy elejét vegyék a kínos kérdés nyilvános tárgyalásának az afrikai rabszolgakereskedelem nyílt feltárásának.

A belga kamarában a szocialista Internacionálé elnöke, *Vandervelde* volt külügyminiszter is röviddel ezelőtt szóba hozta a belga kormány koloniális politikáját Kongóban. Adatai szerint, amelyeket a belga Vöröskereszt is megerősített, az utolsó tíz esztendőben több mint nyolcvanezer néger halt meg rabszolgaságban. A belga hatóságok ezeket a szerencsétleneket arra kényszerítik, hogy a kaucuk-erdőben dolgozzanak és tulnyomó részüket éhhalál vagy láz következtében pusztul el. A rabszolgák tizenkét órai munkaidő után 80 centi-

mest kapnak naponta, ezt azonban szintén nem készpénzben, hanem igen sovány élelmiszerben. A négereket úgy kényszerítik a rabszolgamunkára, hogy a katonák körülzárlják falvaikat és meg bilincselve elhajítják őket a sokszáz kilométernyi távolságban levő munkahelyre. Ilyen módon egész országgrészek néptelenedtek el. Két év előtt, 1928-ban több mint tízezer néger szökött át Kongó határvidékeiről Brit-Ugandába, hogy így meneküljenek a rabszolgaságtól.

Vandervelde parlamentáris vizsgálóbizottság kiküldését kérte, a belga parlament azonban az indítványt elutasította azzal a megokolással, hogy a gyarmati kormányzat most készíti el jelentését és ez amúgy is legközelebb a belga parlament elé kerül.

A francia közvélemény is igen élénken foglalkozik egy idő óta a gyarmati viszonyokkal, amelyeket úgy hivatalos helyről, mint a sajtó részéről ismételt, len éles bírálatban részesítettek. A hat-sóndiai felkelés következtében a francia kormány elhatározta, hogy az összes gyarmatokban munkaügyi hivatalokat létesít. Ennek során több képviselő szóba hozta, hogy a gyarmati közigazgatás Anamban és Tonkingban a ben-szülötteket rendszeren külföldi kényszer-munkára transzportálja és pedig főként a déli szigetekre. Ezek közül a szerencsétlenek közül csak igen kevesen térnek vissza hazájukba évek múltán és ezek is beteges és koldusszegényen.

A kormány a képviselők leleplezéseire azt válaszolta, hogy a jövőben csupán nyolcezer munkást fognak kényszer-munkára szállítani évente, azonban gazdasági okokból a fennálló rendszer nem szüntethető meg teljesen.

Az afrikai kolóniákban a viszonyok még rosszabbak. A horribilis adók teljesen tönkréteszik a ben-szülötteket. Három év alatt — 1926-tól 1929-ig — ugynevezett kunyhó-adó fejében másfélmilliárd frankot hajtottak be a lakosságtól.

Ha valamely néger a munkát megtagadja, úgy két havi börtönre és három-ezer frank pénzbüntetésre ítélik, amit ha nincs pénze, szintén le kell dolgoznia. A legelképezetőbb az, hogy a néger-ek szállítási költségeit falvaikból munkahelyeikre, a hatóságok csak előlegezik és később levonják az éhbérből. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a néger-ek sohasem kerülhetnek ki a rabszolgaságból. A gyarmati hatóságok ezt a munkakényszeret Tobogban is bevezették. Egy új vasutvonal építésére egyelőre huszezer néget vezényeltek ki és aki a munkát megtagadta, azt egy évi börtönnel büntették.

Az angol gyarmati hatóságok módszerei általában ügyesebbek, ezért a rabszolgaságra vonatkozó panaszok nem a tulajdonképpeni gyarmatokból, hanem inkább a dominiumokból és a korona-kolóniákból származnak. Az alsóházban nemrégiben egy képviselő utalt arra, hogy Szudánban az angol hatóságok szemelattára olyik a rabszolgakereskedelem. A rabszolgákat Abessziniából szállítják tömegesen Szudánba, ahol a gyapotültetvényeken használják fel őket. Az angol kormány beismerte a vadak valódiságát, megígérte, hogy erőlyesen fog fellépni, azonban „nem teheti túl magát a lakosság szokásain és erkölcsén, amelyeket az angol közigazgatásnak respektálnia kell”.

Sokkal rosszabbak a viszonyok Brit-Indiában. Az indiai fejedelmeknek még ma is több mint százötvenezer rabszolgájuk van. A maharadszák és rahják korlátlanul rendelkeznek a rabszolgák életé és halála felett. Asszonyaikat és leányaikat eladhatják, elajándékozhatják. Ezeket a rabszolgákat kivül a hinduk nagy tömegei, az ugynevezett alacsonyabb kasztok tagjai, kötelesek kényszermunkát végezni. Ezek az állapotok főként a félíg független vazallus-államokban találhatók fel és ez az oka annak, hogy az alacsonyabb kasztok Gandhival szemben Anglia politikáját támogatják.

Egészen másként festenek a viszonyok Dél-Afrikában, hol szervezetek működnek, melyek eredményesen képviselik a néger-ek érdekeit. Dél-Afrikában különben nagy a munkáshiány, a transzváli arany- és ezüstbányákban legalább kétszáz ezer munkásra lenne szükség, azonban alig száznyolcvanezer dolgozik. Ennek következtében a délafrikai kormány elhatározta, hogy az északi tartományokban bevezeti a kényszermunkát és onnan szállítja a munkásokat a bányákba. A színes szervezetek tiltakoztak, azonban a kormányzó a tiltakozók deportálásával felelt és egyúttal javaslatot terjesztett a parlament elé a színes szervezetek feloszlására.

Ha szolid és megbízható
helyről **LIBAZSIR** szükségletét be-szerezni, írjon vagy kérjen árajánlatot
KLIN orth. kóser
szir és baromfi-szarnokból Óradsó, Ságuna 6.
Alapítva 1913
Szállítás postán és vasúton saját bődönben.

„HERCULES“
harisnyák a legjobbak és legszebbek!!!
„Hercules“ csernovitzi gyári lerakat
Cluj-Kolozsvár, Cal. Reg. Ferd. 13

**Gafencu államtitkár expo-
zéja az antiszemitizmusról**

„Nem brutális intézkedésekkel, hanem szép szóval kell hatni a diákokra“

**A kormány nem tá-
mogatja az antisze-
mitizmust és nem fog engedni rendbontást**

**„Amikor megszűnik a gazdasági válság
megszűnik az antiszemita aghiáció is“**

Bucuresti—Bukarest, szeptember 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). Grigore Gafencu miniszterelnökségi államtitkár hosszú audiencián fogadta dr. Mibashant, a Jüdische Telegraphen Agentur (ITA) romániai főszerkesztőjét és nyilatkozott előtte a romániai antiszemita mozgalomról, valamint annak okairól. Gafencu mindenekelőtt is kijelentette, hogy a romániai antiszemitizmus legutóbbi megnyilatkozási formái után itélve gazdasági okokra vezethető vissza. Ezt a véleményét Gafencu egy, a nemrég elhunyt Lucien Wolfhoz intézett táviratában is kifejtette.

Intellektuális antiszemitizmus és gazdasági válság

— Igaz — mondotta Gafencu —, hogy az úgynevezett intellektuális antiszemitizmusnak, amelyet Cuza professzor már egy két évtizeddel a háború előtt prédikált a jasi egyetemen, semmi köze sincs a jelenlegi gazdasági helyzethez. Ez az antiszemitizmus azonban nem igen került ki az egyetem falai közül s az államrendre s a polgárok közötti békés együttélésre csak akkor lett veszélyessé, midőn kikényszerítette a gazdasági és társadalmi nehézségeket. Aki ismeri a zsidók által sürűbben lakó területek helyzetét, az tudja, hogy a parasztok s a zsidók között gazdasági téren szoros együttműködés van s hogy a két réteg békében és barátságban él egymással. Egyiknek a másikra feltétlenül szüksége van. Normális körülmények között a parasztok és zsidók közötti kapcsolatok nem úgy alakulnak, mint két különböző nemzethez, vagy fajhoz tartozó elem viszonyra, hanem mint két egymást kiegészítő társadalmi réteg együttélése. Az ország északi részében, Erdélyben, Bukovinában, Moldovában, de különösen Besarabiában a zsidóság azt az aktív, polgári elemet képezi, amelyre oly nagy szüksége van Románia gazdasági és társadalmi szervezetének.

„Abnormis idöket élünk“

— Ma azonban abnormis idöket élünk — folytatta fejtegetéseit Gafencu — a mezőgazdasági termelés adósággokkal és súlyos kamatokkal van terhelve és így elkerülhetetlen, hogy a feltörő elégedetlenség más nemzethez, vagy fajhoz tartozók ellen irányuljon, de különösképpen azok ellen, akik a pénz és a javak közvetítőjének szerepét játsszák és akiket a mezőgazdasági termelő szenvedései okozójának tart. Felesleges hangsúlyoznom, hogy ez az osztály semmiképpen sem bűnös az általános hitel- és törkválságért. Világos azonban, hogy ilyen körülmények között a jasi egyetem antiszemita körreinek teóriái és tevékenysége, amely normális idökben legfeljebb derűtséget válthat ki, most mély elégedetlenségeket és zavargásokat tud előidézni.

Az államnak meg kell tennie kötelességét

— Az államnak mindenekelőtt meg kell tennie kötelességét és minden rendelkezésre álló törvényes eszközzel fenn kell tartania a rendet és nyugalmat, biztosítva az összes polgárok érintetlenségét. A kormány által foganatosított intézkedések helyreállították a nyugalmat azokban az északi megyékben, ahol incidensek történtek, bár ezek az incidensek nem öltöttek olyan méreteket, mint ahogyan azt a külföldi sajtó beállította. Másodszorban az államnak orvosolnia kell az általános helyzetet, véget vetve a mai nyomasztó válságnak. Mihelyt a gazdasági élet visszatér a normális kerék-

vágásába, helyre fognak állni a keresztény és zsidó vallású állampolgárok között is a barátságos kapcsolatok.

A kormány nem támogatja az antiszemitizmust

Gafencu ezután a legenergiusabban visszautasította azt a vádat, mint ha maga az állam támogatná az antiszemita megmozdulásokat. Románia nemzetközi érdekei és belső helyzete egyaránt megkívánják, hogy az állam teljes határozottsággal fojtson el minden olyan agitációt, amely a polgárok egy részét a másik ellen lájítja. A nemzeti parasztpárt megütközéssel nézte azoknak az akcióit, akik megpróbálták viszályt előidézni az ország fiai között. Az összes politikai osztályok és az összes kisebbségek pacifikálásának politikáját követve mindig mellettünk volt a lakosság és a választásokban megsemmisítettük az antiszemita és sovén tendenciákat. Nem Románia az az ország, ahol egy antiszemita párt hívókra találhat.

Gafencu valóságos abszurdumnak minősíti, hogy a kormány, vagy a belügyminiszter az antiszemita mozgalom támogatásával vádolják. Ez egyértelmű volna azzal, hogy egy családapa felgyújtja a házat, amelyben ő családjával együtt lakik. Igaz, hogy az elmúlt rezsimek alatt a belügyminisztériumok támogatták az egyetemeken levő „intellektuális“ antiszemitizmust. Ez az egyetemi antiszemitizmus eltűnik, mielőtt a diák elhagyja az Alma Matert, hogy a mindennapi életben társadalmi, gazdasági és kulturális élet minden terén együttműködjen a zsidókkal. Figyelembe véve azt, hogy ez az antiszemitizmus mulandó, hogy nincs visszhangja a tömegekben s hogy az egyetemi ifjúság tartja fenn, a hatóságok igyekeztek a diákokat inkább tanácsokkal és szelidséggel, mint brutális intézkedésekkel távtartani. Ezt a preventív akciót azonban semmiesetre sem lehet az antiszemitizmus támogatásának tekinteni. Egyébként a világ összes egyetemén különböző szuverén és szélsőséges eszmék divatoznak s a kormányok végtelen óvatossággal járnak el, igyekezvén szép szóval rávenni az egyetemi ifjúsá-

A csikágói rendőrség szabályszerű offenzívát kezdett a társadalom ellenségeivé nyilvánított banditák ellen

Az alvilág vezérei hajón, repülőgépen és vonaton fejvesztetten menekülnek Csikágóból

Newyork, szeptember 19. Csikágóban a társadalom ellenségeivé nyilvánított alvilági banditák ellen megindult a hajsz. A rendőrség nagyszabású razziaikat tart, de eddig a vezérek közül egyiket sem sikerült letartóztatni.

A legfelsőbb törvényszék elnökét, Lytle, aki a közbiztonság érdekében döntő harcot határozott el a banditák ellen, most állandóan hat rendőr és egy detektív követi uccai sétáin is, hogy az alvilág gonosztevői ne tehessenek kárt életében.

Valószínűnek tartják, hogy Al Capone és társai a letartóztatási parancsok kiadása után nyomban elhagyta Csikágó területét.

A Daily Express csikágói jelentése közli, hogy az alvilág elleni harc során nagy rendőrségi razziaikat egymást követik. Tegnap a külvárosokban több, mint háromszáz letartóztatás történt. Külön rendőrszolgálat végzik a tömeges házkutatásokat.

A Press Association távirata szerint komoly kísérlet történt abban az irányban is, hogy megakadályozzák a bandi-

ták fegyver- és lőszerekkel való ellátását is.

Egyik londoni lap kábeltáviratot kapott Newyorkból, amelyben közölték, hogy a curthisfieldi repülőtérén titkos társaságok fogtak el, amint a déli utvonlra startoló egyik repülőgépre akartak felszállani. Az öttágu társaságból három utasnak külföldre szóló utlevelé volt. A lapok közlik azt a verziót, hogy a csikágói banditák vezetői kísérelték meg a külföldre jutást. A rendőrség semmiféle tájékoztatást nem adott ki.

Az iskola nélkül maradt tanulók szülei Bukarestben megostromolták a közoktatás- ügyi minisztériumot

Egy század csendőr szorította vissza a tüntető szülőket — Costachescu 23-ikára ígért választ a párhuzamos osztályok felállításának érdekében

**Kolozsváron még mindig nincs elintézve az iskola nélkül maradt
zsidó leányok ügye**

Cluj—Kolozsvár, szeptember 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). A kolozsvári I. gimnázista zsidó lányok szerencsétlen problémája még mindig nem oldódott meg. Borza államtitkár ugyan ígéretet tett arra, dr. Fischer Tivadar képviselőnek, hogy módot fog találni a Principesa Elena leánygimnáziumban a párhuzamos osztály felállítására, amely egyedüli lehetősége annak, hogy az iskola nélkül maradt mintegy 40 zsidó leány mégiscsak tanulhasson. Az államtitkár tegnap egy félórát Kolozsváron tartózkodott ebben az ügyben, de eltávozott anélkül, hogy valamely pozitív intézkedést foganatosított volna. Az iskola igazgatója a kolozsvári tanügyi inspektorátus a legmelegebben pártolja a zsidó szülők kérését és kizárólag a közoktatásügyi kormányzatnak mulik annak valóra váltása. Ha a közoktatásügyi

minisztérium mégis elszabotálna az ügyet, úgy ez nem jelent egyebet, mint hogy Kolozsváron csak három zsidó leánynak van joga az első gimnáziumba járni, amelynek felháborított iskolabotrány évek óta nem volt Romániában.

Bucuresti—Bukarest, szeptember 19. A szülők elégedetlensége egyébként tegnap Bukarestben nyilatkozott meg igen energikus formában. A közoktatásügyi minisztérium néhány nappal ezelőtt rendeletet adott ki, megtiltva, hogy a középiskolák alsóbb osztályaiba 50, felsőbb osztályaiba pedig 40 tanulóval többet felvegyenek. Minthogy ily módon rengeteg gyerek iskola nélkül maradt, a szülők ma hatalmas számban összegyűltek a közoktatásügyi minisztérium előtt és viharosan tüntettek Costachescu miniszter ellen. A minisztérium katonai megerősítést kért, mire azonnal egy szá-

zad csendőr érkezett a helyszínére több tiszt vezénylete alatt. A tüntetőket visszaszorították a minisztérium bejáratától, miközben egy hattagu delegáció kereste fel Costachescu minisztert, kérve, a párhuzamos osztályok engedélyezését. A miniszter azt válaszolta, hogy szeptember 23-ig el fogja intézni a szülők kérését.

— Elkészült a világ legnagyobb utas szállító repülőgépe. Londonból jelentik: Southampton egyik repülőgépgyárából a napokban kikerül a légi forgalmi társaság 3600 lóerős, hat motoros, 40 utas szállítására alkalmas, teljesen fémből való és minden kényelemmel berendezett repülőgépe, amelyen a pilótáülesek az utaskabinok felett nyertek elhelyezést.

Tekintettel a közelgő zsidó ünnepekre, hétfőn folyó hó 22-én a

DIANA-FÜRDŐ

egész nap nyitva, gőz- és kádfürdő férfiak részére. IGAZGATÓSÁG

got, hogy ne zavarogjan.

Miért nem lépnek fel a vasgárdával szemben?

Az újságíró megkérdezte erre Gafencut, hogy miért nem lépnek fel a hatóságok az anarhikus antiszemitizmust hirdető szervezetekkel, különböző vasgárdákkal szemben? Gafencu azt válaszolta, hogy ezen szervezetek ellen a legenergiusabban intézkedéseket fogják foganatosítani s hogy ezek a szervezetek nemzeti veszedelemet jelentenek az országnak. Arra a kérdésre végül, mi igaz abból, hogy észre újabb antiszemita kilengések vannak előkészületben, a következőket válaszolta Gafencu:

— Semmi sem igaz ezekből a hírekből. A kormány örököni fog a rend és a nyugalom fenntartása felett. Remélem, hogy addig a gazdasági válság is csökkenni fog. Mindenesetre tény, hogy a német kampóskeresztesek győzelme a gazdasági következményekkel járhat nemcsak Európa általános és békepolitikájára, hanem az egyes európai államokban élő nemzetek közötti viszonyra is. Hiszem azonban, hogy a hitleristának ez a befolyása nem fog érződni nálunk és ismétlem, hogy nem félek az elméleti antiszemitizmustól, hanem a gazdasági nehézségektől. Azon a napon, midőn elmulik a válság, az egész egyetemi antiszemita propagandának egyetlen prozelitája sem lesz Romániában.

„A cionizmus igazi célja zsidó többséget teremteni Palesztinában“

Chaim Weizmann és Nachum Szokolov nyilatkozata a cionizmus célkitűzéseiről

London, szept. 19. Az Actions Comitének Berlinben megtartott legutóbbi tárgyalásai a sajtóban a cionista célkitűzések tekintetében számos kommentárra adott alkalmat. Hogy a közvéleményt autentikusan informálják a mozgalom céljairól, a cionista központi iroda kiadta Nachum Szokolov és dr. Weizmann alábbi nyilatkozatát:

„A cionizmus alapvető elvei le vannak fektetve az 1897-iki bazeli program első mondatában, amely így hangzik: „A cionizmus törekszik a zsidó nép számára egy közjogiilag biztosított otthon megszerzésére Palesztinában“. Ezt a programot a Balfour-deklarációban is tekintetbe vették. A deklaráció tudvalevőleg proklamálta a zsidó nemzeti otthonnak Palesztinában való felépítését, amit később a Palesztina-mandátumban is elismertek. Ez a program a cionista politika alapvető tényezője a jövőre nézve is. A mizrahi interpellációjára adott válaszában az exekutive arra céloz, hogy Harry Sacher dr. Weizmann által adott instrukciók alapján vallott a Shaw-komisszió előtt: „Követeljük a szabad bevándorlást minden mesterséges korlátozás nélkül. A mandátum alapján elvárjuk és követeljük a kormánytól, hogy teljesítse feladatát, vagyis segítse elő az ujjáépítés megkönnyítését. A természetes fejlődési processzus lehetővé teszi — és őszintén megmondjuk — ez a mi reményünk is, — hogy ez az ország egykor zsidó többség fölélt fog rendelkezni. Hogy milyen politikai formákat fog ölteni ez a közösség, azt még nem tudjuk és nem is akarjuk bejósolni. Egy azonban biztos: a zsidóknak nem szándéka, hogy ebben az országban bármil más nép fölélt uralmat gyakoroljunk, époly kevéssé, mint ahogy nem tűri, hogy itt egy más nép uralkodjon fölélt.“

A cionista főiroda közlése megállapítja, hogy az Actions Komiténak ezt a nyilatkozatát az exekutive jóváhagyta és hogy az Aktions Komiténak huszonnégy szavazattal kettő ellenében felszólította Weizmann lemondásának visszavonására.

A Zsidó Nemzeti Alap munkája és eredménye.

London, szept. 19. Szeptember 14-én Londonban meggyitották Nagybritania és Írország Keren Kajemet-konferenciáját. A tanácskozások előtt felolvasták dr. Weizmann egy levelét, amelyben az elnök a következőket írja:

„Ismét meg kell állapítani és hirdetniünk is ekkl, hogy a zsidó nemzeti otthon alapjai: föld és emberek. Akarjuk, hogy nagy és egyre növekedő zsidó telepítés legyen Palesztina földjén. Akarjuk, hogy az országban nagy ipari és kereskedelmi centrumok létesüljenek és a zsidó élet szilárd középpontja alakuljon ki az országban. Hogy ezt elérhesük, szükségünk van a zsidók állandó bevándorlására, szükségünk van nagy földterületekre, hogy a bevándorlottakat letelepíthessük. A Zsidó Nemzeti Alap azért egyike a nemzeti ujjáépítés legfontosabb tényezőinek. Meg vagyok győződve, hogy az önkö konfereenciája Anglia zsidóságának egyre fokozódó érdeklődését a Palesztina-földre megváltása iránti áldozatkészségeit fogja eredményezni.

Az angol Jewish Agency és Jewish Board of Deputies elnöke Avigdor Goldsmid azt írta a konferenciának, hogy fontosnak találja, hogy ebben az időben, amikor Palesztina ujjáépítése annyi nehézségekkel küzd, minden erőnket koncentráljuk a jisiv fejlesztésére és telkek megvásárlására.

A konferencia elnöke, Leopold Schen, referátumában az angol Keren Kajemet bizottság helyzetére vet visszapihlantást és ismertetett az általános cionista helyzetet. Javaslatára a konferencia üdvözlő táviratot intézett a Zsidó Nemzeti Alap vezetőjéhez: M. M. Ussischkinhez és közölték vele, hogy az angol Keren Kajemet-barátok a jövő évben 30 ezer font-sterlinget akarnak gyűjteni. Cyril J. Ross pénztári jelentésében közli, hogy 16.551 font-sterling folyt be, amely feltétlenül 20 ezer fontra fog emelkedni. Utána M. Epstein, a jeruzsálemi Keren Kajemet főirodájának titkára referált a Zsidó Nemzeti Alap helyzetéről. Szerinte az Alap összjövödelme a pénztári év végén valószínűleg 2 millió 750 ezer font-sterlingnyi lesz. Ha Palesztinában

a gazdasági helyzet rosszabbodna a jövőben, akkor ezt csakis politikai megszorításoknak kell majd betudni. A Zsidó Nemzeti Alap 1920-ban 22 ezer dunam föld fölött rendelkezett, mai tulajdona 295.613 dunam, amelyen 54 kolonia működik. Az arab nacionalisták nagy propagandája ellenére is, 1929 augusztus óta újabb 12 ezer 620 dunamot biztosíthattunk magunknak. Főleg a judeai parcellák megszerzéséről van szó, továbbá az Émekben és a saroni síkságon szerzett területekről. Az a célunk ugyanis az új telekvásárlásokkal, hogy az összefüggéstelen területeket egymáshoz kapcsoljuk. Ez okból a keleti része-

ken egy nagyobb komplexumot vásároltunk a Jordán mellett. Opciókkal biztosítottuk magunkat ezenfelül további 63.300 dunamra. Az erősítés szintén nagy haladást mutat fel. A Balfour-erdőben az elmúlt évben negyedmillió facsemetét ültettünk. A városi telepítést sem hanyagoltuk el. Tel-Aviv északi részén telket vásároltunk, ahogy a Palestine Economic Corporationnal karöltve házakat építünk iparosok és alkalmazottak számára. Azonkívül vásároltunk a jeruzsálemi héber egyetem számára építkezésre szánt telkeket, továbbá a Beth Hakerem negyedben egy szeminxrium felállítása részére is.

Ma munkába állanak a Dermata-gyár sztrájkoló munkásai

Tegnap este 9 órakor megtörtént a megegyezés

Cluj—Kolozsvár, szeptember 19. A kolozsvári Dermata-bőrgyár cipőgyári osztályának két nap óta sztrájkban álló munkásai és a gyár képviselői között tegnap este 9 órakor békés megegyezés jött létre és a megegyezés értelmében holnap reggel már valamennyi sztrájkoló munkás felveszi a munkát. A sztrájkoló munkások már ma reggel is munkába állottak volna, ám a tárgyaló bizottság a megegyezésről nem tudta kellő időben értesíteni őket s így a munka felvétele a holnap napra maradt.

A megegyezés értelmében a gyár igazgatósága három héten belül revizió alá

veszi az akkordbérekét. Garantálja egyben a munkásoknak a rendes heti fizetésen felüli 20 százalékot az akkordmunka minden ágában. A munkások viszont elfogadták azt, hogy az egyes munkanemekben a szükséghez mérten egy-két tulórát dolgoznak.

Ez a megállapodás lényege, a részletek inkább a munka beosztására vonatkoznak.

A tárgyalások este 7 óráig a munkaügyi inspektorátuson folytak le. Hét óra után a tárgyaló bizottság a munkáshozonba tette át székhelyét, ahol aztán sikerült a kiegyezést nyélbe ütni.

Széditő számoszlopok Amerika életéről

Százhusz millió ember él az Egyesült-Államokban — A vasut vagyona, a repülőforgalom, telefon állomások és rádiók számengetege

Newyork, szeptember 19. Az amerikai Egyesült Államokban most van folyamatban a népszámlálás. Az eddig ismert eredmény alapján, a valószínű ségszámítás módszerével, megállapították, hogy a lélekszám elérte a százhuszmilliót.

Észak-Amerikában 1790-ben tartották az első népszámlálást. Akkor 3.292.827 lelket számláltak meg. Azóta a harmincszorosára emelkedett a lélek szám s az újabb korban is olyan rohamosan gyarapodik, hogy negyven esztendő óta megkétszereződött.

Az első népszámlálás idején mindössze hat olyan városa volt Észak-Amerikának, amelynek népessége meghaladta a nyolcezeret. Ma Newyorknak több mint hatmillió lakosa van, Csikagónak 3.215.000, Filadelfiának kétmillió 100.000, Detroitnak egymillió hatszázezer, Los Angelesnek 1.500.000, Clevelandnak 1.000.000, St. Louisnak 850.000, Pittsburgnak 675.000, San Franciskónak hatszázezer, Buffalónak 580.000, Washingtonnak, a fővárosnak 553.000.

A közlekedési viszonyokat a következő óriási számok jellemzik:

Az Egyesült Államok valamennyi vasutjának befektetett tőkéje huszonöt milliárd dollár. A vasutttársaságok összesen 1.750.000 embert foglalkoztatnak, akiknek évi fizetése meghaladja a hárommilliárd dollárt. Javításra és ujjításra évenként negyvenmillió dollárt adnak ki. A vasutvonalak hosszúsága 250.000 mérföld. Teljesítményük 1929-ben 850.000.000 utas és 2.500.000.000 tonna szállítása.

A legújabb összeírás szerint Amerikában 26.564.659 autó van forgalomban, ebből 23.225.727 személyautó, a többi teherautó és autóbusz. Az utak hosszúsága 3.013.584 mérföld, ebből 300.000 mérföld állami. Évenként félmilliárd dollárt költenek az utak rendbentartására. Az autók 1929-ben több mint ötvenmilliárd liter benzint használtak el. Az autók 1929-ben huszonezer halálos balesetet okoztak.

A repülőforgalom számadatai ezek: összesen hétezerenél több utas- és teher szállító repülőgép az elmúlt esztendőben 3.500.000 személyt szállítottak. (Az árutovábbítás kimutatása még nem készült el). A repülőgépek naponként 90.000 mérföldnyi utat tesznek meg. A hadsereg és a posta aviatikai kiadásainak összege 1929-ben százhuszmillió dollár volt. Amerikában százyneolevan repülőgépgyár van, de ötvenöt jelenleg nincs üzemben. A legolcsóbb gép ára 1165 dollár.

Amerikában van a világ valamennyi telefonjának hatvan százaléka: 19.000.000 állomás. Minden száz lakóra tizenhat telefonállomás jut. Magában Newyork városában 1.750.000 az előfizetők száma s a kapcsolásoké napoként nyolce félmillió körül van.

Rádiótulajdonos ötvenmillió van; ez érthetővé teszi, hogy 1928-ban készülékre és alkatrészekre 650.000.000 dollárt adtak ki. Az egyik legnagyobb adóállomás műsora a következő elemekből alakul ki: 2 százalék közügy, 4 százalék istentisztelet és vallásos előadás, 14 százalék oktató előadás, 3 százalék színelőadás, 26 százalék szim-

Anton Rosenzweig Cluj

ספרים ואונד טליסים גראמאנדלונג

Héber könyvek

gyapju és selyemtalleszek

nagykereskedése. — Gyári árak!

fónikus és kamarazene, meg operaelőadás, 29 százalék szórakoztató és tánczene, 22 százalék átvitel.

Amerika természetesen az ipar terén is a legnagyobb számokkal dolgozik. Autóipara az egész világ szükségletének nyolevan százalékát látja el. Évenként ötödfélmillió autó készül az Unió gyáraiban s ehhez 6.700.000 tonna acélt, 441.000 tonna gumit, 25.000 tonna alumíniumot, 135.000 tonna vörörszet, 19.000 tonna horganyt és 27.000 tonna cinket dolgoznak fel.

A huskonzervipar több mint három milliárd dollár értékű anyagot produkál; az acélipar termelésének értéke ugyanilyen összeg, a nyersolajtermelésé harmadfél milliárd, a nyondapiparé 2.300.000.000, a fémöntőgyáraké 2.250.000.000, a textilgyáraké pedig 1.800.000.000.

A villamosenergiaipar tőkéje tizenegymilliárd dollár, mult évi forgalma pedig meghaladta a kétmilliárdot.

A sajtóban a napilapok negyvenmillió, a többiek harmincötmillió példányban jelennek meg és hirdetésért több mint egymilliárd dollárt vettek be 1929-ben.

A hitélet egyik impozáns adata: az Egyesült Államokban ötvenmillió ember tartozik a harminc elismert keresztény felekezethez. Ezek között a római katolikus a leghatalmasabb, a melyhez tizenneolemillió lélek tartozik.

Az orvosok száma 143.000, ehhez hozzá kell számítani 67.334 fogorvost és 8500 olyan „orvost“, aki ráimádkozással gyógyít. Amerikában ötvenhétezer kórház és szanatórium van s az egészségügyi szolgálatban levő személyek száma meghaladja a másfélmilliót. Az elmúlt évben tizenegymilliárd palack alkoholtmentes italt fogyasztottak el, amihez 250.000 tonna cukrot, öt millió font gyümölcsnedvet, egymillió gallon izesítő folyadékot, 400.000.000 gallon szódavizet és ötvenezer font festéket használtak el. És mindeze hétszázmillió dollárba került. És az alkoholos italok! Azt senki sem tudhatja.

Az ideirádiopiac szenzációja:

a 3 meg egy csöves hálózati eáltóáramu

Standard

3-a

Havi részletekben! Kapható mindenütt!

A sészülék legu'abb TUNGSRAM BARIUM csövekkel van ellátva!

MAR VÁSÁRHELYI FLEKKENEZO CLUJON

CAIFA REGELE FERDINAND 70. BOGSA ÉTTEREM

Látogassák a Vásárhelyről szerződött 20 éves szakismerettel rendelkező flekkent és vargalest stító nő vezetésével meletti működő helyiségemet, ahol egyszerűsind küiküllömentti és enyedi fajborok kaphatók. Egy flekken, három deci fajbor, kenyér 36 lej. Százalék nines. Lektiismeretes kiszolgálás

Naponta rádiókonzert. Megnyitás szeptember 20-án este

Nyugodtan kezdődött és botránnyal végződött Kolozsvár tanácsának mai ülése

Xantus János magyarpárti tanácsos magyarnyelvű deklarációjának felolvasásakor a román blokk olyan botrányt rendezett, hogy nem lehetett az ülést folytatni

Ujra megválasztották a négy helyettes polgármestert

Kolozsvár, szept. 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). Ma délelőtt tíz órakor összeült Kolozsvár város tanácsának közgyűlése. A napirenden több igen fontos kérdés szerepelt, így többek között az 1930 évi költségvetés megszavazása, valamint a városi adminisztráció irányítóinak kijelölése.

A közgyűlés lefolyása lényegesen bonyolultabb volt, mint a legutóbbi, csupán a költségvetési vitánál, amikor a Magyar Párt képviselője magyarnyelvű deklarációt akart felolvasni, rendezett ismét a román blokk olyan hangos botrányt, hogy a polgármester — lévén már este kilenc óra — jónak látta a gyűlést szombat délelőtt tíz órára elhalasztani.

Tíz óra után néhány perccel nyitotta meg a közgyűlést dr. Mihali Tivadar polgármester. Moga főtitkár felolvassa az előző közgyűlés jegyzőkönyvét, majd a gyűlés napirendjének megállapítása körül megtörténik az első összecsapás a két szembenálló frakció között. Dr. Bornemisza a román blokk részéről javasolja, hogy a költségvetést vegyék előbb tárgyalás alá a az alpolgármester választást később tárgyalják, a nyugodt atmoszférára biztosítja érdekében. Dr. Hatiegan Emil professzor ezzel szemben azt javasolja, hogy a költségvetést vegyék legutóljára tárgyalás alá, miután az igényli a legtöbb időt a legkésőbb megfontolást. A tanács 28 szavazattal 10 ellenel Hatiegan professzor javaslata mellett dönt.

Ismét megválasztják az alpolgármestereket.

Ezután a mult ülésen meg nem jelent tanácsstagok tették le az esküt.

A napirend következő pontjaként a négy alpolgármester megválasztása szerepelt. A román blokk nevében dr. Pop Valér kért szót és arra való hivatkozással, hogy a központi revíziós bizottság nem kézbesítette ki még határozatát a lelebezést benyújtó tanácsosoknak, a közigazgatási törvény 404. paragrafusa alapján kéri a választás elhalasztását. Hatiegan professzor kimutatja, hogy a 404. paragrafusa nem alkalmazható a szóban forgó kérdésre, s kéri a választás megejtését. A román blokk tagjai erre csaknem valamennyien szót kérnek és egymás után sorakoztatják fel érveiket a négy alpolgármester megválasztása ellen. Candrea a város anyagi viszonyaira hivatkozik, Petre Pop viszont a demokrácia elveit hangoztatja és hivatkozik arra, hogy a város nem engedheti meg magának ezt a luxust akkor, amikor tisztviselőket kénytelen elbocsátani és sokan éheznek.

A román blokk tiltakozik a választás ellen.

Stroia (szociáldemokrata) a román blokk felé:

— Eddig nem jutott eszükbe a munkásokkal törődni, csak most kezdenek aggodalmaskodni, amikor az alpolgármester választásról van szó.

Zajosos vita keletkezik ezután a román blokk és a szociálista frakció tanácsosai között, amelybe a karzaton elhelyezett blokk pártiak is beleszólnak. Mihali polgármester végül is rendet teremt s kivételével fenyegeti meg a zajongókat. Ezután a gyűlést a jelölések megejtése végett tíz percre felfüggesztik.

A jelölések megejtése után Mihali polgármester ismét megnyitja a gyűlést. Elsőnek Bornemisza kér szót és kijelenti, hogy a román blokk nem fogja respektálni az alpolgármesterek ténykedéseit annál is inkább, mert a jelöltek között van egy olyasvalaki, akinek a városnál kifejtett eddigi tevékenysége különböző gyanúsításokra adott alkalmat és nagymértékben járult hozzá a város nehéz anyagi helyzetének előidézéséhez. Végül bejelenti, hogy a román blokk tagjai tartózkodni fognak a szavazástól.

Megejtik a szavazást, aminek eredményeképpen Mihali polgármester kihirdeti, hogy 38 szavazattal

dr. János Gáspárt,
dr. Marton Ernőt,
Bartalás Sándort és

Tuffli Richardot választották meg Kolozsvár alpolgármestereinek. Bornemisza az eredmény kihirdetése után kéri, hogy a szavazócédulákat ne semmisítsék meg, miután egyhangúságuk amellől bizonyít, hogy a választás nem volt teljesen szabad.

A polgármesteri fizetések.

A városi tanács általános derűsséggel fogadja ezt a kívánságot, majd átternek a következő tárgysorozati pontra, a polgármester és az alpolgármesterek illetményeinek megállapítására. Dr. Valentin Porutiu a kartellben lévő frakciók nevében javasolja, hogy Mihali polgármesternek 3000 lejes törzsfizetést alapul véve 25 ezer 600 lejes fizetést és 9000 lejes reprezentációs költséget, összesen tehát 34 ezer 600 lejt állapítsanak meg. A tanács egyhangúlag elfogadja ezt a javaslatot. Az alpolgármesterek illetményeinek megállapítása körül azonban ismét zajos vita keletkezik.

Dr. Porutiu Valentin javasolja, hogy az alpolgármesterek havi illetményeit 17 ezer lejből állítsák meg. Javaslatainak indoklásaképpen kifejti, hogy az előző városi tanács tengelye a hét tagból álló állandó bizottság volt, melynek minden egyes tagja 17 ezer 53 lejt havi fizetést húzott. Az új közigazgatási törvény nem engedélyezi az állandó bizottság tagjainak honorálását, csupán a gyűléseken való részvétel után állapít meg bizonyos napidíjat. A városnak viszont szüksége van olyan emberekre, akik teljes munkájukat a városi közigazgatásnak szentelik, ezért volt szükség a négy alpolgármesterre, akiket azonban megfelelő javadalmazásban kell részesíteni. A négy alpolgármester megválasztása pazarlást jelentene, de több mint 400 ezer lejes megtakarítást jelent az eddigi állandó bizottsági rendszerrel szemben.

A román blokk sokallja az alpolgármesterek fizetését.

Bornemisza, Buzdug, Candrea és Valér Pop sorra felszólalnak és sokallják az alpolgármesterek illetményeit. Bornemisza javasolja, hogy a négy alpolgármester együttesen havi 32 ezer lejt kapjon. A városi tanács dr. Valentin Porutiu javaslatát fogadja el, ugyan-

csak az ő indítványára az állandó bizottsági tagok napidíját 600 lejből állapították meg, Bornemisza javaslatával szemben, aki 300 lejt indítványozott.

Ezután Hatiegan Emil javaslatára elhatározták, hogy a városi tanács közgyűlése minden hónap második péntekén fog ülést tartani.

Különböző bizottságokat választottak meg ezután. Az adófellegbezési bizottság tagjai: Tamásan Aurel, dr. Ujvárosi és Schwarcz Jakab lettek. Az iskolaügyi bizottság elnökekül Vasiu lelkész választották meg. A városi szállítások ellenőrzésével dr. János Gáspár és dr. Marton Ernő alpolgármestereket bízták meg. A kisajátítási bizottság tagjai dr. Hatiegan Emil, dr. János Gáspár és dr. Marton Ernő lettek.

**A villamosmű telektransz-
akciója.**

Az előrehaladott időre való tekintettel a polgármester a gyűlést felfüggesztette és folytatását délután öt órára tűzte ki. A délutáni ülés első pontja a kommunalizált villamos üzem kérése volt a Rudolf ucai városi telek 50 évre való bérbeadása iránt. A villamosmű két és fél millió lejt hajlandó két részletben kifizetni a bérlet fejében s kötelezi magát, hogy a telken körülbelül 20 millió lejt értékű építkezést fog eszközölni, amely épület 50 év után a város tulajdonába megy át. Minthogy a villamosmű jelenlévő képviselője kijelenti, hogy nincs felhatalmazása az üzlet végleges megkötésére, a tanács úgy határozott, hogy hat hónapos opciót ad a villamosműnek, mely szerint a város 3 millió lejért 50 évre bérbeadja a szóbanforgó telket.

Kolozsvár siralmas költségvetése.

A következő tárgy Fischer Rudolf bürtorgyáros ajánlata volt egy uccakigazgatási kapcsolatos tranzakció ügyében. Többek hozzászólása után a tanács a kérdést további tanulmányozás végett az állandó választmányhoz utalta.

Ezután átternek a költségvetés tárgyalására. Hatiegan professzor javaslatára a közgyűlés egy bizottságot küld ki a költségvetési javaslat felülvizsgálására. A közgyűlést ebből a célból félórásra felfüggesztik. Újból való megnyitás után Vasiu lelkész, a bizottság elnöke javasolja, hogy a tervezeten ne eszközöljenek lényeges változásokat, el-

ISKOLAI

Tankönyvek, füzetek, írószerek,
táskák legolcsóbban
kaphatók Király János könyvkereske-
désében Cluj, Főter 15. Plébánia épület

lenben gondoskodjanak róla, hogy a fenyegető deficit elkerülhető legyen.

30 millió lej deficit?

Dr. Pop Valér, mint az igazoló és ellenőrző bizottság elnöke komoly és alapos expozéban ismerteti a költségvetés hiányosságait, rámutat arra, hogy a villanyüzem kommercializálásával kapcsolatban több hibát követtek el s ezért javasolja, hogy ezt a kérdést a legközelebb tűzzék napirendre. A vízművek büdzsétervezetét vissza kell utasítani, mert az, ha burkoltan is, tíz millió lej deficitet mutat. Véleménye szerint a város ezévi költségvetése, úgy, ahogy jelenleg van megalkotva, körülbelül 20—30 millió lejes deficitet fog végződni. Az igazoló bizottság különböző javaslatokat tett, az állandó választmány azonban nem vette ezeket figyelembe. Mindenekelőtt redukálni kell a tisztviselők számát, mert lehetetlen, hogy egy városi költségvetésnek több, mint 50 százalékat emésszék fel a személyi kiadások.

Stroia, a szociáldemokrata párt nevében kritikai megjegyzéseket tesz a költségvetési javaslathoz és tiltakozik ellen, hogy az állandó választmány a redukciónkat éppen a legkisebb fizetésű, proletársorban lévő alkalmazottaknál kezdte meg.

Dr. Bornemisza a román blokk nevében kijelenti, hogy a blokk semmi felelősséget nem vállal ezért a költségvetésért és annak megszavazásában nem is vesz részt. Ennek ellenére is, mint az állandó választmány tagja, kötelességének tartotta részt venni a költségvetés előkészítésében, amely jelenlegi formájában az adott viszonyok között az egyetlen lehetséges megoldás.

Kitör a botrány.

Ezután következett be az a botrány, amely miatt a gyűlést nem is lehetett tovább folytatni. A román blokk tagjai előre kijelentették, hogy nem fognak magyar felszólalásokat engedni a tanács ülésén. Ezt a fenyegetőzést ez alkalommal is bevaltották. Amikor Xantusz János, a magyar párt deklarációját magyar nyelven akarta felolvasni, a román blokk tagjai fülsüketítő lármába kezdtek, amelyet még Xantusz sztenorij hangja sem tudott tulszárnyalni. Néhány pernyi irtózatos hangzavar után Mihali polgármester, aki hasztalan ráta csengőjét, jobbnak látta a gyűlést felfüggeszteni és annak folytatását szombat délelőtt 10 órára halasztani. Az aránylag nyugodt atmoszférában lefolyt tanácsülés ezzel a kínos botrányra ért véget.

Sulyos katasztrófától mentette meg az Orient Expresszt Szigeti József mozdonyvezető

Cluj-Kolozsvár, szeptember 19. (Az Uj Kelet tud.) Könnyen végzetessé válható vasúti szerencsétlenséget hárított el tegnap éjjel az Orient Expressz mozdonyvezetője. Az eset Balázsfalván történt, ahol nemrég ugyancsak az Orient Expressz, amelyen többek között Boris bolgár király is utazott, összeütközött egy vesztelő szerelvényvel. Ezután az történt, hogy a balázsfalvi állomásról elindították a 2331. számú tehervonatot Küküllőszeg irányába. Néhány perccel később messziről feltűntek az éjszakában a teljes menetsebességgel haladó Orient Expressz mozdonyának lámpái.

A balázsfalvi állomáson tudták, hogy az előzőleg elindított tehervonat még valahol a nyílt pályán kell legyen, viszont az Orient Expressz a Balázsfalva és Küküllőszeg közötti távolságot három perc alatt beutja és így szinte elkerülhetetlen a katasztrófa. Ennek ellenére az Orient Expresszt a balázsfalvi állomáson nem tartóztatták fel.

Az előzőleg öt perccel elindított teher-

vonat még el sem érte Küküllőszeg állomás bejáratát és az Orient Expressz máris a nyomában volt. Az állomás szemaforja szabadnak jelezte a pályát, amelyen egyidőben két vonat futott ugyanazon irányba. Szerencsére ezen a vonalszakaszon a pálya nyílegyenes és így

Szigeti József, az Orient Expressz mozdonyvezetője még idejében észrevette, hogy mind a két vonat veszedelemben van és bámulatos lélekjelenléttel hirtelen lefékezte a 70 kilométeres sebességgel száguldó expresszt és ugyanakkor ellengőzt adott a vonatnak.

Izgalmas másodpercek következtek ezután. Nem lehetett tudni, hogy a teljes sebességgel haladó vonat reagálni fog-e az ellengőzre. Az expressz hatalmas mozdonya nagy sistergéssel és zakatolással még jódarabig tovább futott és

végül 30 méterrel a tehervonat háta mögött hirtelen megtorpant. Az utasok csak ekkor vettek tudomást arról, hogy milyen veszedelemben forogtak.

Ijedten ugráltak le a pályatestre és a mozdonyvezetőt keresték, hogy megtudják, mi történt. Szigeti József a sulyos idegmegrázkódítás hatása alatt szinte önkívületi állapotban hallgatta végig az özőnével hozzáintézett kérdéseket és senkinek sem válaszolt. Csak jóval később nyerte vissza teljes öntudatát és ekkor jelentést tett az esetről.

A jelentés alapján a kolozsvári CFR-igazgatóságtól vizsgálóbizottság szállott ki a helyszínre, amely megállapította, hogy a sulyos mulasztásért a balázsfalvi állomást terhelő a felelősség.

Az állomás személyzete azzal védekezik, hogy nem merte az Orient Expresszt megállítani, mert attól tartott, hogy megbüntetik,

miután rendes körülmények között az expressz Balázsfalván nem áll meg. Ezzel szemben a vizsgálóbizottság arra hivatkozik, hogy a vasúti szabályzat értelmében, veszély esetén bárhol le lehet állítani minden vonatot. A bátor mozdonyvezetőt, értesülésünk szerint, ki fogják tüntetni.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bányászati napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő: Jánbor Ferenc
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
Cikkjeink utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

Ünnepi istentiszteletek sorrendje a Ferdinand király uti zsinagógában. Hétfőn, szeptember 22-én Ros Hasana előestéjén 6.30, kedden, szeptember 23-án Ros Hasana I. reggel 7, kedden, szeptember 23-án Ros Hasana I. délelőtt 9.30, kedden, szeptember 23-án Ros Hasana I. d. u. 4, kedden, szeptember 23-án Ros Hasana I. este 6.30. Szerdán, szeptember 24-én, Ros Hasana II. ugmint első napon kezdődik az istentisztelet. — A titkári hivatal közli az érdekeltekkel, hogy a még fennmaradt néhány templom-ünnepély vasárnap, folyó hó 21-én, 9-1 és 3-6 óra között a titkári hivatalban bérbe adatik a jelentkezések sorrendjében.

AZ AMERIKAI VIZEKEN KIGYULLADT EGY TEHERGŐZŐS. Newyorkból jelentik: Long Island közelében az Ashborne tehergőzös kigyulladt. Segélykérő jeleire bevontatták kikötőbe. 14 matrózt égési sebekkel kórházba szállítottak.

EGY BUDAPESTI ÓSZEREST MOTORKERÉKPÁROSTOL ELGÁZOLT EGY VILLAMOS. Budapestről jelentik: Ma Kispesztén Robinson Béla budapesti ószeres motorkerékpárjával egyik fordulónál a 40. jelzésű villamos elé került, amely elütötte és elgázolta. Mentők és tűzoltók félórai munka után emelték ki holttestét a villamos pótkocsija alól. Szerencsétlen sárga saját vigyázatlansága okozta.

Eljegyzés. Mandel Simsi Besztercéről eljegyezte Füchs Mancikát Nagyváradról.

AZ AMERIKAI GABONATÖZSDÉN ÚJ ÁRESÉS VÁRHATÓ. Newyorkból jelentik: Az amerikai gabonátözsdén újabb áresések várhatók. A tözsdéken alig vannak üzletkötések, mert egyelőre a kereslet vára közö álláspontja helyezkedett. A New York Herald azt az információt kapta, hogy nincs kizárva annak a lehetősége, hogy az áresés a buza árában újabb tíz százalékos lemorzsolódást fog előidézni.

אתרוגים לחובים והדסים

אדם אמרעטען איינצוקויפן ביא ליב-בער גלאזער וואס האט היער דעם אתרוגים לאגער אין

Piata Mihai Viteazul No. 30

אין הויף, דיא אתרוגים האט חותני ר' אברהם וועדער מטיגט מיר אין טייערעם אייגענעם עס ווירד אין ענגריא עס דעטייל פערקויפט

— AZ OROSZ KORMÁNY SAJNALKOZÁSÁT FEJEZTE KI AZ ESZT KORMÁNYNAK A SÜRÜ HATÁRSÉRTÉSEK MIATT. Londonból jelentik: Revalból jelentik az Evening Standardnak, hogy az orosz kormány sajnálkozását fejezte ki az eszt kormány előtt az utóbbi időben sürün előfordult határsértések miatt, amelyeket a szovjet repülőgépei eszt terület feletti engedély nélküli átrepüléssel követtek el. A szovjet kilátásba helyezte a pilóták megbüntetését és ígéretet tett arra, hogy gondoskodni fog jövőbeli határsértések megakadályozásáról.

— MEGHALT A LEGÖREGEBB PAHOLYNYITOGATÓ, AKI ELETBÉN MINDÖSSZE HÁROM OPERÁT HALLGATOTT MEG. Newyorkból jelentik: Daddy Bull, a Metropolitan Operahousnak megnyitásától kezdve paholynytogatója, Newyork egyik népszerű egyénisége meghalt. A milliárdosok paholynaitól teljesített szolgálatot. Egy félévvel ezelőtt pályájáról nyilatkozott már a sajtónak. Akkor kijelentette, hogy az operák nem tulságosan érdekelték s ezért csak három darabot hallgatott végig, noha természetesen módjában állott volna az összes műsordarabokat meghallgatnia.

Tíz és félmilliárd frank lesz Franciaország jövő évi költségvetése

Hatszázhetvenöt millió frankkal többet költenek jövőre a hadseregre

Párizs, szeptember 19. A francia minisztertanács mai ülésén megállapították a jövő évi költségvetés-tervezetet. Kiszivárgott hírek szerint a kiadási előirányzat meghaladja a 45 milliárd frankot. Ebből valamivel

több mint 17 milliárdot fognak a külföldi tartozások rendezésére fordítani. 10 és félmilliárddal a hadsereget dotálják s a többi általános igazgatás költségeinek fedezéséhez szükséges. A katonai kiadások a jövő évben 675

millióval felülhaladják az ideiekét. Adóemelést a kormány nem tervez. A minisztertanács elhatározta, hogy a költségvetési tervezet vitájában fogja vetni a bizalmi kérdést.

Miért nem beszélt Madgearu az agrárblokk nevében a Népszövetség előtt

Briand és Curtius vesznek kezükbe az agrárblokk megalakítását?

Németország, amely eddig az ipari államok ellenfelének tekintette az agrárblokkot, most állítólag protektorának csapott fel

Bécs, szeptember 19. A Neues Wiener Tageblatt genfi munkatársa jelentette lapjának, hogy a közép- és kelet-európai agrárállamok tárgyalásai a közvetlenül érdekelt felek között megkezdtek s emiatt történt, hogy Madgearu román miniszter a kapott megbízatás ellenére sem ismerte a népszövetségi közgyűlés előtt az agrár-

konferenciák törekvéseit és határozatait. A bécsi újságíró információi szerint most Briand és Curtius kézbe fogják venni a közép-európai gabona-értékesítés megszervezésének ügyét s remélik, hogy közbelépésüknek meglesz a kívánt eredménye.

Ezt a hírt Genfben kissé fantasztikusnak tartják, mert Németország az

agrárszövetkezést az ipari államok elleni alakulatnak tekintette. Azt sem tartják valószínűnek, hogy a német birodalmi kormány hajlandóan mutatkozzék a magas német gabona-védő vámok leszállítására, most még annál kevésbé, mert a választásokból agráriusok megerősödvé kerültek ki.

Maniu külföldi útja miatt november, vagy december 15-ig elhalasztják a parlament megnyitását

Bucuresti—Bukarest, szeptember 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). Az Adeverul értesülése szerint a parlament őszi szessziójának megnyitását esetleg december 15-ig, de november 15-ig mindenesetre elhalasztják. A halasztás oka

állítólag az, hogy Maniu miniszterelnök meg akarja valósítani külföldi útját. A miniszterelnök addig mindenesetre az országban marad, míg az összes miniszterek vissza nem térnek szabadságukról.

Amnesztia alapján végleg törölték Jakab Edit perét

Cluj-Kolozsvár, szept. 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). Ma délelőtt tartotta meg a kolozsvári tábla a fellebbezési tárgyalást Jakab Edit gyilkossági kísérlete ügyében. Az ügy előzményei több mint egy évre nyulnak vissza, amikor Jakab Edit, egy ismert nagyszobeni uricsalád gyermeke, a Ferencz József uton revolverrel rálőtt Győri Endre pornográfus íróra és könnyebben megsebesítette. Jakab Edit még nagyszoban ismerkedett meg Győrivel, aki hosszú ideig udvarolt neki, majd elszöktette hazulról és sokáig együtt élt vele. Győri házasságot ígért a leánynak, akinek gyermeke is született tőle. A gyerek beteg született, mert — amint utóbb kiderült — Győri Endre vérében szenvedett, de ezt eltitkolta. Egy szép napon Győri Endre szó nélkül az utcára tette Jakab Editet, aki pedig hosszú ideig saját keresetéből tartotta el. A leány házament szüleihez, ahol arról értesült, hogy Győri, aki állandóan bujkált előle, Kolozsváron tartózkodik. Jakab Edit feljött Kolozsvárra és egy uccai szövést hevében revolverrel kétszer rálőtt. Jakab Editet letartóztatták, de néhány heti fogság után szabadlábra helyezték. A törvényszéki tárgyalás alkalmával a legérdekesebb és emberileg legviszatasztóbb momentum volt az, amikor Győri Endre kérte, hogy Jakab Editet megbüntessék. A bíróság azonban az enyhítő körülményekre való tekintettel két hónap elzárásra ítélte Jakab Editet de a büntetést felfüggesztették.

Jakab Edit megfellebbezte az ítéletet

és így került az ügy a tábla elé, amely kimondotta, hogy Jakab Edit cselekménye a legutóbbi amnesztia rendelet hatálya alá esik és ezért az eljárást beszüntette ellene.

— Az Ifju-Ezra előadássorozatai. Az „Ifju-Ezra” szeptember 21-én délelőtt fél 11 órakor rendező nyilvános kulturgyűlést, amelyen Leichtmann Andor: Feladataink az ifjúság terén címmel, Breiter Emanuel pedig: Népünk útja az élet felé tartanak előadást.

— Marconi, az új olasz Akadémia elnöke. Rómából jelentik: A király Mussolini előterjesztésére Marconi szenátort, a világhírű feltalálót kinevezte az újonnan alapított Olasz Akadémia elnökévé.

— Vidám nyelvgyakorló címen egy rendkívül érdekes és változatos havi folyóirat jelent meg. Célja, hogy a román tanulólélnöttek szórakozva egészítsék ki román szókincsüket, javíthassák kiejtésüket, gazdagodjanak nyelvtani ismeretekben, egyszóval, hogy tökéletesíthessék magukat a román nyelvben. Ennek eléréséhez a mindennapi életből vett cikkeket, anekdotákat, ögyesen öszszefüggő apróságok módszeres feldolgozásával segítik a lap szerkesztői akik egyben szerzői a nyelvtanulók között olyan elterjedt „100 újságcikk alapján románul” című kitűnő nyelvgyakorló. A „Vidám nyelvgyakorló”-ból szívesen küld bárkinek mutatvány-számat az Uj Kelet könyvosztálya.

SPORT

Változások a magyar válogatott csapatban. Újvári, valamint Skvarék sérülései miatt a válogató bizottság kénytelen volt változtatni eszközölni a már összeállított magyar csapatban és helyettük Amsel, illetve Berkessit kombinálta a válogató bizottság. Ezek szerint a magyar válogatott vasárnap a következő együttest állítja ki: Amsel, Mandl-Lövy, Berkessy-Kléber-Lyka, Ströck-Auer-Turai-Toldi-Tilkos.

A budapesti VAC F. C. magyarországi egyetlen zsidó sportegyesülete, vasárnap játssza a legfontosabb II. osztályú bajnoki mérkőzését a miskolci Attila ellen a mérkőzés fontosságára való tekintettel a VAC csatársorát óhajta megerősíteni. Tárgyalásokat folytat Báderral, a Hakoach volt csatárával, valamint az Amerikából visszatért Vadassal.

Hat új rekord volt a cseh—lengyel atlétikai viadalban, amelyet Csehszlovákia 83—73 arányban nyert meg. A szakoskos évi cseh—lengyel atlétikai versenyen a kitűnő formában levő cseh atléták nem kevesebb, mint hat országos rekordot javítottak meg. Az eredmény a cseh atléták hatalmas fejlődéséről tanuskodik.

A Haggibbor vívószerzőtálya folyó hó 21-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a City-kávéház külön termében gyűlést tart. A szerzőtálya vezetősége felkérte tagjait és mindazokat, akik ebben a szegzonban vívni óhajtanak a Haggibbor szegneiben, hogy a gyűlésen a fontos tárgysorozatra való tekintettel, mennél számosabban jelenjenek meg.

Székely Sándor

Satu-Mare - Szatmár

az ország egyik legnagyobb bórdiszműárugyára cluji bizományi lerakatába

D'or Illatszertárba

Calea Reg. Ferdinand (volt Wesselényi u.) 13

megérkeztek a legújabb újdonságok. — Ridikülök, Nécessaire-ek, Aktatáskák Utiböröndök

Bukarestben

a közismert hosszú évek óta fennálló

Grossman

étterem átköltözködött a Str. Ilfov 4 szám alá (Casa de depunere háta mögé, volt Restaurant Cluj) gyönyörű termeivel, kertjével rendelkező helyiségeibe Kéri régi nagyrabecsült vendégeinek továbbra is szíves látogatását.

Az erdélyi Mizrachi és Ceire Mizrachi felhívása az Erec Jisrael-i eszrog érdekében!

Zsidó testvéreink!

A zsidó nép e súlyos korszakában, amikor ellenségeink és törrel sujtottak a zsidó nép testére, a zsidó uccáknak testvéreink vére festi pirosra há-
zaik falait és jaj kiáltás jelzi a zsidó
ág utjait. Midőn még nem hegedtek
a zsidó nép testén ejtett sebek, az
augusztusi mérszálások rémképei le-
begnek szemünk előtt, az errec jis-
raéli zsidó termékek arab bojkott alatt
állanak, felhívással fordulunk hozzá-
ok testvéreink.

Teljesítsétek kötelességeiteket Népe-
ekkel és Országotokkal szemben.

Az errec jisraéli termékek között
van egy gyümölcs, melőtt a Thora
parancsai szerint minden évben hasz-
nálunk kell, az Eszrog. A Thora
súlyt helyez arra, hogy „Ulkahtem
achem-Miselochem” — vegyetek ma-
gatoknak a sajátotokból Eszrogot,
mely Erec Jisraélben, zsidó kertben,
zsidó munkások által lesz megmü-
velve.

Azonban mily fájdalmas, megalázó
és a zsidó nép nagy szégyene, hogy a
zsidóság nagy része ma, amikor Erec
Jisraélben tízezer zsidó család fog-
lakozik Eszrogtermeléssel, a kaszutra
pedig ottani gaonjaink ügyelnek fel,
még mindig idegen — görög vagy
arab — Eszrogot használnak.

Döbbenjen meg minden zsidó szív,
mikor a zsidó nép pionirjai keserves
erejéjükkel termelik az Eszrogot, ak-
kor a zsidóságnak Szukkoth ünnep al-
kalmával a korfui, hebroni és safedi
gyilkosok kertjeiből származó Esz-
rogra mondják el a Thora parancsa
szerinti B'rochot. Az errec jisraéli
zsidó termelők pedig szívfajdalommal
nézik végig, hogy egész évi keserves
munkájuk miként vész karba, nem
marad más számukra hátra, mint
szomny, éhezés és kiábrándulás.

E szégyenletes állapot megszünté-
se érdekében felhívással fordulunk
hozzátok zsidó testvéreink.

Számúzzétek házaikotokból az idegen,
nem zsidó Eszrogot! Támogassátok az
Erec Jisraélben küzdő testvéreiteket!
Akadályozzátok meg minden eszkö-
zzel a görög és arab Eszrog terjesz-
tését!

Külön felhívással fordulunk hozzá-
ok Erdély vallásos zsidó ifjúsága.

Legyetek segítségünkre e szent har-
ban! Fejtsetek ki erőteljes propagan-
dát az errec jisraéli zsidó Eszrog ér-
dekeiben. Alakítsatok minden zsidó-
akta helységben bizottságokat, amely-
a propagandát vezesse és ellenőrizze.
Világossítsátok fel és hassatok oda
szüleiteknek, hogy az ünnepre csakis
errec jisraéli Eszrogot szerezzenek be.
Rajtunk, vallásos zsidó ifjúságon a
kötelesség annak ellenőrzése, hogy
minden zsidó megbízható errec jisraéli
Eszrogot vásároljon. Reméljük, hogy
az idén nem lesz oly zsidó ház, melyet
a Szukkoth ünnepén nem errec jis-
raéli Eszrog fog ékesíteni, mely ben-
nünket, a galuth zsidóságát Erec
Jisraéllel összeköt.

Mindenemü felvilágosítással helyi
csoportjaink készséggel állanak zsidó
testvéreink rendelkezésére.

A Thora V'avoda üdvözlétével
Mizrachi és Ceire Mizrachi
Erdélyrészi Központja.
Oradea.

KÖZGAZDASÁG

November elsejéig megmaradnak a kerületi szeszraktárak

Az élesztőgyáraknak is november elsejéig meg kell kezdjék a működésüket az új szesz törvény alapján

Bucuresti—Bukarest, szeptember 19
(Az Uj Kelet tudósítójától). A pénzü-
gyminisztérium körrendeletben érte-
sítette az összes pénzügyigazgatóság-
kat arról, hogy a szeszszindikátus ké-
résére, valamint tekintettel arra, hogy
a speciális nagybani szeszszindikátus
kereskedés, amelyek az új szesz törvény
94. szakasza értelmében helyettesíteni
fogják a kerületi szeszraktárakat,
még nem jöttek létre, a minisztérium
november elsejéig meghosszabbítja a
szeszszindikátus jelenlegi raktárainak

működését.

Hasonlóképpen november elsejéig
hosszabbították meg a sajtolt élesztő-
gyárak részére adott határidőt is, a
melynek leteltével az új szesz törvény
intézkedéseinek figyelembevételével
módosítani kötelesek egész működésü-
ket. Azok az élesztőgyárak, amelyek
november elsejéig nem kezdik meg a
működésüket, a törvény értelmében el-
vesztik az élesztőgyártásra kapott
autORIZÁCIÓJUKAT.

A gyáripár erőlyes akciót kezd veszélyeztetett érdekeinek megvédésére

Az UGIR központi választmányának ülésén súlyos panaszk hangzottak el a kormány vámpolitikája, az új vasuti tarifa és közszállítási rendszer ellen

Bucuresti—Bukarest, szept. 19. Szept-
ember 18-án délután az országos gyár-
ipari szövetség központi választmánya
ülést tartott Busila mérnök elnökele a-
latt. Busila közölte, hogy kihallgatáson
volt a királynál, aki különleges érdeklő-
dést tanúsított az ipari problémák-
kal szemben, amiből azt a meggyőző-
dést merítette, hogy az ország gyáripá-
rának fontos szerepe van az ország mai
helyzetének megjavításában és egy jobb
jövő megalapozásában. Mircea szená-
tor, az UGIR vezérigazgatója a genfi
vámkonferenciáról tett jelentést. A tár-
gyalások során, amelyeken Románia
nagyon gyengén volt képviselve, erősen
kidomborodott az ipari államok szupre-
mációs törekvése, azokkal az országok-
kal szemben, amelyek főképpen még a-
grártermeléssel foglalkoznak. Ezek az
ipari államok arra törekedtek, hogy
olyan vámpolitikát kényszerítsenek az
agrárállamokra, amely semmiesítse sem
felelnek meg a kis államok érdekeinek.
Ezekkel a tárgyalásokkal egyidejűleg
viszont az ipari államok otthon kimon-
dottan agrárpolitikát inauguráltak,
hogy ezáltal függetlenítsék magukat a
mezőgazdasági termékek importjától.

Ennek az áldatlan helyzetnek a meg-
változtatását célozta a Briand féle szer-
vezet az európai államok szövetségébe
tömörítésével és a dunai vámunió lét-
rehozására. A dunai vámunió kérdé-
sében, amelyről a gyáripárnak jófor-
mán alig van pozitív adata, miután meg
sem kérdezték a véleményét, Mircea
szenátornak az a véleménye, hogy egy
tisztán agrárjellegű vámunió rendkívül
kényes helyzetbe hozná a romániai gyár
ipart. Románia ma már nem tisztára
agrárállam, hiszen biztató fejlődési
ipara is van és így már pusztán nem-
zeti becsületből sem engedheti, hogy ez
az ipar tönkremenjen. A vámunió már
azért is megdöglendő, mert hiszen
éppen Jugoszlávia, Bulgária az a két
ország, ahol a romániai ipar export-
törekvései a legnagyobb nehézségekkel
találkoznak. Jugoszláviában egy saját
belföldi ipar van kialakulóban, Bulgá-
ria pedig kénytelen előnyben részesíteni
a nagy nyugati iparállamokat, ame-
lyeknek a támogatását élvezi. Eppen
ezért Mircea szenátor szükségesnek tart-
ja, hogy a gyáripár véleményét feltétle-
nül kérjék ki ebben a kérdésben, ha nem

egyébért, legalább óvatossági szempont-
ból, nehogy valamilyen meglepetés érje
az országot a gazdasági élet rovására.

A továbbiakban Mircea szenátor szót
emelt egyes állami intézmények azon tö-
rekvései ellen hogy a külföldi ipar ter-
mekeit előnyben részesítsék.

Ezután az új vasuti tarifáról tárgyalt
a gyáripárosok gyűlése. A vitában Vil-
helm Dinermann, a Banca Moldova ve-
zérigazgatója, Mircea szenátor, Lakatos
István, a marosvásárhelyi UGIR-kör-
zet titkára, Erős József, az UGIR köz-
ponti vezértitkára, dr. Böszörményi
Sándor, az UGIR kolozsvári körzetének
igazgatója és Busila mérnök vettek
részt, akik egyöntetűen megállapították,
hogy az új tarifa lényegesen drágább
az előbbinél és károsan befolyásolni fog-
ja a vasut teherárú forgalmát. A tarifa
nemesek effektív többletkiadást okoz a
belföldi iparnak, hanem bizonyos esetek
ben több kedvezményt nyújt a külföldi
cikkeknek, mint a belföldieknek. Vég-
eredményben a vitát azzal fejezték be,
hogy a gyáripárosok a lehatarozottab-
ban ragaszkodnak a 25 és 32, illetve 45
százalékos iparpártolási kedvezményhez,
amely egyedüli eszközüll maradt meg a
külföldi iparcikkek versenyével és dump-
ingjével szembeni védekezés terén.

Elénk vita tárgyát képezték azok az
anomáliák, amelyek egyre gyakrabban
tapasztalhatók az árlejtéseknél és köz-
szállításioknál. A gyűlés elhatározta,
hogy az UGIR energikusan interveniál-
ni fog az illetékes hatóságoknál a bel-
földi ipar háttérbe szorítása ellen.

Szombaton ülést tart a legfőbb gaz-
dasági bizottság. Szombaton délután a
kormány gazdasági bizottsága ülést tart
az ipar- és kereskedelemügyi miniszte-
rium épületében. Az ülés napirendjén
nagyfontosságú gazdasági kérdések sze-
repele.

Hiányok a CFR új áruforgalmi tari-
fájának könyvében. Kereskedők részéről
több oldalról figyelemzetnek bennün-
ket, hogy a CFR új áruforgalmi tarifá-
járól kiadott hivatalos könyvben a spe-
ciális tarifáknál az ötezer kilométer aluli
küldemények mellett nincs megjelölve,
milyen kategóriába tartoznak. Ez sok
tájékozatlanságra és zavarra ad alkalmat,
ami ép úgy hátránya a kereske-
dőknek és szállítóknak, mint a CFR-nek.
Közérdek, hogy a CFR illetékes ügy-
osztálya pótfüzetben hozza rendbe a
hiányt, de közérdek az is, hogy ez a fü-
zet nagyon olcsó legyen, tekintettel fő-
leg arra, hogy a jóhiszemű vevők a
„Tariful local de mărfuri”-ért már
amugy is kifizették a háromszáz lejeket.

Elismult Görögországgal a vámhábo-
ru. Bukarestből jelentik: Mihalokopulos
görög és Mironescu román külügymi-
niszter között Genfben hosszú megbe-
szélés folyt le, melyeknek eredményeké-
ppen Görögország és Románia között ki-
röbbszámú vámkonfliktus elintéztetnek te-
kinthető. A görög külügyminiszter elfo-
gadta Romániának azt a javaslatát,

hogy három hónapon keresztül Görög-
ország tartsa fenn a vámemelés előtti
helyzetet a legfőbb vámkedvezmény
elve alapján. A három hónap alatt a
két ország megbízottai le fogják tár-
gálni mindazokat a kérdéseket, ame-
lyek egy stabil kereskedelmi szerződés
megkötésével összefüggésben vannak. A
megállapodás alapján a román kormány
visszavonta a görög eredetű áruknak
a maximális vámtarifa kétszeresével
való elvámolására kiadott rendeletet,
viszont Görögország is kivette a román
árakat a maximális vámtarifa té-
telei alól. Tegnap délután Popovici Mi-
hály pénzügyminiszter, Manoilescu Mi-
hály közlekedésügyi miniszter és Ernest
Ene kereskedelemügyi államtitkár már
meg is kezdték a tanácskozásokat arról,
hogy mikor és hogyan fogja felvenni
Románia a kereskedelmi tárgyalásokat
Görögországgal.

A tőzsdei határidőzlet bevezetése.
Egyik legutóbbi számunkban megírtuk,
hogy a bukaresti tőzsde ügynöki testü-
lete és szindikátusi hivatala beadvány-
ban kérte a tőzsdetanácsból a háboru ki-
törése óta szünetelő határidő- és pré-
miumüzletek bevezetését, egyben pedig
azt is, hogy a csatolt területek részére
engedélyezett értéktőzsdék azonnal
kezdjék meg működésüket. A bukaresti
tőzsdetanács tegnap esti ülésében fog-
lalkozott a beadvánnyal és arra a kon-
klúzióra jutott, hogy az ország általá-
nos helyzete ma nem kedvez a hatá-
ridő- és prémiumüzletek bevezetésére, az
ügynöki kar garanciája nem elegendő a
sima üzletbonyolítás fedezésére, végül
a reportügyletekhez szükséges tőke sem
áll rendelkezésre. Az ellenvélemények
meghallgatása után elhatározták, hogy a
kérdés tárgyalását hétfőn folytatni
fogják, amikor olyan megoldási módot
fognak keresni, hogy a reportügyletek
lebonyolítására speciális bankot létesít-
senek a tőzsde mellé.

A sörkartell tárgyalásokat kezd a
vendéglősökkel a sörárak leszállításá-
ról. Az erdélyi és bánáti sörgyárosok
a tegnapi napon Kolozsváron tartott
ülésükön elhatározták a sörárak szá-
bályozását. Ennél az elhatározásnál
döntő fontossággal bírt az a belátás,
hogy a sörpár is alkalmazkodni akar
a jelenlegi általános gazdasági viszo-
nyokhoz, habár egyébként az erdélyi
és bánáti sörgyárosok különleges nehéz
helyzete ezt nem teszi indokoltá. A
sörárak rendezését a gyárosok a ven-
déglősipar képviselőivel együttesen
akarják végrehajtani, hogy így minél
olcsóbban kerüljön a sör a fogyasztó
közönséghez. Ebből a célból a sör-
gyárosok delegáltjai érintkezésbe lép-
nek a vendéglősipar szerveivel. Teszik
ezt abban a meggyőződésben, hogy a
vendéglősipar a maga részéről is elő
fogja segíteni ezt az akciót.

DREISER: AMERIKAI TRAGÉDIA

H. G. Wels véleménye:

„Theodore Dreiser a szó szőros ér-
telmében lángész. „AMERIKAI
TRAGÉDIA” című munkája egyike
századunk legnagyobb regényeinek.

Amerikában eddig 12 kiadásban, kere-
ken 500.000 példányban fogyott el. Né-
metnyelvű kiadása a 40.000-nél tart.

THÉODORE DREISER AMERIKAI TRAGÉDIA

Ára három kötetben fűzve 612 lej, egész-
vásonkonkötésben 884 lej. Megrendelhető az
UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYBAN

Hirdessen az Uj Keletben

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.

Cluj (Kolozsvár), Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.

Beltéket előnyös kamat mellett fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza
Olcsó kölcsönöket nyújt.

Fiókjai Dej, Dicioanmărin, Alba-Julia, Târgul Mureș, Oradea és Timisoara. (Dés, Dicső
szentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárad és Temeșvár)

SAJÁT TOKÉI 143 MILLIÓ LEI

Affiliál intézetek: Torda-aranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. urda (Torda), Alsófe-
hérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Aiud (Nagynyeny), Udvarhelymegyei
Takarékpénztár r.-t. Odorheiu (Sz. elyudvarhely) és Cristur (Sz. Keresztur, Szászvárgyvidéki
Takarék- és Hitel r.-t. Reghin (Szászregén), Népbank r.-t. Huedi (B.-hunad.) Szamosújvár
Hitelbank R.-t. Gherla (Szamosújvár).

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.

Áruraktárak a vasut mellett.

A vaucressoni rejtély

Borzalmas bűnügy, amelyen Párizs mulat

Párizs, szeptember 19. Mulatságos bűnügyi történet szórakoztatja napok óta Párizs közönségét. Az ügy úgy kezdődött, mint a legkalandosabb és legfantasztikusabb Edgar Wallace-regény és úgy végződött, mint a legmulatságosabb komédia.

Néhány nappal ezelőtt megjelent a párizsi rendőrség bűnügyi osztályának vezetőjénél egyik leghírhedtebb párizsi betörő, Dániel Dávid, akit az apacsvilágban és a hatósági nyilvántartásokban is Dédé becézőnéven ismernek. A betörő a következő borzalmas történetet adta elő a rendőrbiztos előtt:

— Beismerem, hogy „srenkre” akartam menni egy kis portékáért és be akartam törni a vaucressoni Irène villába, ahol egy orosz mérnök lakik. Tudtam, hogy a mérnök és családja vasárnapra elutaztak, magam láttam őket szombaton délután autón távozni a mérnököt, a feleségét és két gyerekkel és a cseléddel együtt. A villa egészen üresen állt és ezt az alkalmat nem akartam elszalasztani. Ejszaka behatoltam a hátsó udvar ablakán a pincébe, ami egészen könnyen ment, mert az ablak félig nyitva volt. Amikor azonban a pince sötétjébe értem, borzasztó rémület szállt meg mert egyszerre éles kacagás hallottam, ami úgy hatott, mintha egy örült nevetne. Amikor azután a zseblámpámat felnyitottam, egy gyönyörű nő láttam teljesen meztelenül, hosszú aranyhaja végigomlott a vállán és a fején aranykorona volt. Azután lánc csörgését hallottam és csak amikor jobban szemügyre vettem a meztelen szépséget, akkor láttam, hogy a nő örült és a falhoz van láncolva. Erre eltávoztam és most jelentést akarok önöknek tenni erről a rejtélyes dologról.

— Talán be voltál rugva? — mondták jókaratun a rendőrbiztos, azonban Dédé méltatlankodva tiltakozott a gyanúsítás ellen.

— Mit gondolt biztos ur! Soha sem iszom, ha dolgozom. Vagy azt gondolja, hogy különben most, amikor, mint lát-hatja, teljesen józan vagyok, jelentkeznem volna önnél? Erdeklődjek Kaucressonban, akkor majd megtudhatja, hogy a mérnök egy vaskazettát őriz, amely tele van értékes ékszerekkel, amelyek egykor egy orosz hercegnő birtokában voltak. A hercegnő maga hozta a drága kasszát a mérnökhöz és azután a nő nyomtalanul eltűnt. Hogy mi történt az ékszerekkel, azt nem tudom, azt azonban, hogy hol van az eltűnt hercegnő, a saját szememmel láttam. Jó volna, ha a rendőrség alaposan utánanézne a dolognak és házkutatást tartana a villában. Vannak még sokkal rosszabb emberek is, mint a szegény betörő. Vagy anyira bizik talán ebben a bolsevik mérnökben? En nem biznék benne. Természetesen azonban, hogy nemcsak az örült szépség iránti részvétből tettem ezt a feljelentést, mert érdek nélkül nem akarok moszerolni, hanem ha megtalálják az ékszereket és felderítik a bűnügyet, akkor illő jutalomra tartok igényt. Mert élni is kell valamiből, amiért nem helyezik az embert mingyárt lakat alá.

— Jó — válaszolta a rendőrbiztos — menjünk Vaucressonba. Azt hitte ugyan is, hogy erre a felszólításra Dédé nyomában el fog párologni, azonban tévedett. — Magam is ezt szeretném, — felelte a betörő és készséggel szállt autóbá két erőteljes rendőr között, hogy látogatást tegyenek a titokzatos villában.

Az orosz mérnök is éppen akkor tért haza családjával, amikor a rendőrség autó megállt a ház előtt. Amikor a rendőrbiztos közölte vele, hogy mi járban vannak és elmesélte Dédé kalandját, a mérnök nagy meglepetést és nem a leghizelgőbb kijelentéseket tette a rendőrség hiszékenységeről, amellyel hitelt ad minden csavargó meséjének. Dédé azonban hajthatatlanul ismételte: — Azért mégis jó volna biztos ur, ha megnéznék a pincét.

A mérnök erre vállvonogatással és némi vonakodással felnyitotta a pince ajtaját és bevezette látogatóit. A pinceablak még nyitva volt, azonban a meztelen hercegnőnek semmi nyomát nem látták. Lánc sem volt a falba erősítve.

— Szélhámos, csirkefogó! — fordult a rendőrtiszt felháborodottan a betörő felé, azonban egyszerre elhallgatott, mert a szalma és a pincei lomok közül valóban egy összenyomott papírból készült aranykoronát húzott elő, amelyen karneválkor szoktak használni. Erre azután

újra gyanút fogott a mérnök ellen, ám-bár ez állandóan azt hajtogatta, hogy nem tudja, miképpen kerülhetett a papírkorona a pincébe és a cselédséggel igazolni próbálta, hogy sem ő, sem a családja eddig még soha át nem lépték a pince küszöbét. Ennek ellenére a rendőrök szigorú házkutatást tartottak és mindent alaposan feltorgattak, úgy, hogy a házigazda felháborodásában kijelentette, hogy lakásának megsértése miatt feljelentést fog tenni a rendőrök-zegek ellen. Mert beismeri, hogy meggyőződéses kommunista, azonban ez nem jelenti azt, hogy hercegnőket tartson foglyul a pincéjében.

— De mi van az ékszerekkel? — kérdezte fölényesen a rendőrbiztos; mire a mérnök csodálkozó arcot vágott. — A hercegnőről nem tudok semmit, azonban mit tudnak önök az ékszerek-ről? Mert valóban kaptam egy ismerő-sömtől egy héttel ezelőtt egy nagyon értékes ékszert megörzés végett, ezt azonban szombaton, elutazásom előtt, egyik szomszédomnak adtam, hogy vigyázzon rá, mert neki van betörésmentes pénzszekrénye. én pedig nem tudtam volna távollétem alatt biztonságban elhelyezni.

Igy azután ez a kérdés is magyarázatot nyert és a rendőrbiztos nagy felindulással zavarta el Dédét, megfenyegetve, hogy vigyázzon magára, mert ezért a felültetésért, ha legközelebb a rendőrség kezébe kerül, nagyon súlyosan meg fog lakolni. Azután bocsánatot kért a mérnöktől és könyörgött neki, hogy a házkutatásért ne tegyenek ellene feljelentést, mert ez az állása kerülne.

Igy az affér elismult volna, azonban a rendőrség erősen törték a fejüket, hogy a betörő miért csinálta ezt a tréfát. Másnap reggel azonban erre is megkapták a magyarázatot. Vaucressonból ugyanis jelentés érkezett, hogy aznap éjjel a mérnök szomszédjánál betörést követtek és a betörő elvitte azt a drága ékszert, amelyet a mérnök adott át megörzés végett. Azonnal rájöttek, hogy Dédé csak azért költötte a leláncolt hercegnő meséjét, hogy a rendőrség segítségével tudhassa meg, hova lettek a drágaságok, amelyekért vasárnap hiába tört be a mérnök villájába. Természetes, hogy a betörőt rögtön lefűltek, azonban nem tudták a bűntényt rábizonyítani, mert tizszeres alibit bizonyított. A párizsi apacsvilágban egy csomó jólismert bűnözőjét felsorakoztatta annak igazolására, hogy hol töltötte a betörés éjszakáját. Így a bűntény egyelőre felderítetlen maradt.

Színház—Mozi

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI-MŰSORA

Szombaton 3, 5, 7 és este 9 órakor: „Az operaház fantomja”, hangos világatrakció, a főszerepben Lon Chaney. Magyar nyelvű szöveg-feliratok. Helyárak: 30, 20 és 10 lej. Vasárnap délelőtt 11 órakor: Matiné 15 és 10 lejes helyárral.

MÁRTONFFY GYULA

szücs és szörme üzletét

(Azelőtt Mártonffy Testvérek) a Cluj, Piața Unirii 20 szám alól Strada Memorandului (Unió-ucca) 6 szám alá helyezte át.

Dus választékban áll b. vevőim rendelkezésére a legújabb divat szerint készült szörme-áru raktáram. — Árúim a legjobb minőségű kül- és beföldi anyagból izléses kivitelben készülnek. — Megrendelések, átalakítások és javítások leggyorsabban, legjobb kivitelben, szolid árak mellett eszközölhetnek.

Saison kezdetére való tekintettel árainkból 20 százalékos kedvezményt adok

Mielőtt szörme szükségletét beszerezné, áruimról és azoknak szolid árainról kérem meggyőződni

A Román Opera műsora

Vasárnap, 1930 szeptember 21 (dél-után): Traviata. Szerda, 1930 szeptember 24: Aida. Péntek, 1930 szeptember 26: Mártha. Vasárnap, 1930 szeptember 28 (este): Az afrikai nő.

RADIO MŰSOR

Idő: Középeurópai

SZOMBAT, SZEPTEMBER 20.

Bukarest. 12: Grammofon. — 12.40: Hírek, időjárás, grammofon. 17: Román zene. 18.30: Felolvasás. — 18.45: Hírek, időjelzés. 19: Grammofon. — 19.40: Rádióegyetem. 20: Karének. — 20.30: Felolvasás. 20.45: Hegedűjáték. 21.15: Táncczene. 22: Hírek.

Budapest. 9.15: A m. kir. 1. honvédegyalgezer zenekarának hangversenye. Borsay: Szebb jövőt — induló. Strauss: Rathausalbal-Tanze — kerin-gő. Schubert: Alphonso és Estrella — nyitány a Rosamunda c. operából. — Gounod: Nagy balett a Faust c. operából. Ambrosio: Chansonetta. Wieniawsky: Legenda. Bahcö: Honvédtáborban. Volkmann: Szolimán — induló a Visegrád c. zenekölteményből. 9.30: Hírek.

12: Déli harangszó az Egyetemi templomból, időjárásjelentés.

12.05: A rádió házikvartettjének hangversenye.

12.25: Hírek.

12.35: A hangverseny folytatása.

1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés.

3: Piaci árak.

4: Dr. Bognár Cecil egyet. m. tanár előadása: „A lelki élet egészségtana”.

4.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek.

5: A Kisfaludy Társaság irodalmi délutánya. 1. Elbeszélés. 2. Költemények. 3. A költői jellemrajz.

6: Másfélórás könnyű zene.

7.30: Vándor Kálmán előadása: Fél óra derű.

8: Békeffy-est.

Utána kb.

9.15: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek és löversenyeredmények.

Majd: Grammofonhangverseny.

Bécs. 21: Opera közv. Utána zenekar.

Berlin. 20.30: Hangjáték.

Varsó. 20.15: Zongorajáték. 21.15: Könnyű zene.

Kattovic. 21.15: Könnyű zene.

Milánó. 21.15: Vegyes hangv.

Róma. 21.05: Vegyes hangv.

Prága. 21: Fuvós zene.

Pozsony. 19: Grammofon.

Osló. 20: Rádiózenekar.

אתרוגים לובים והדסים מארץ ישראל

Tisztelettel tudatom ezúton a n. közönséget, hogy a jelzett הדסים ולובים küldemény valamint egy újabb transzport elsősorban אתרוגים már megérkezett és ig-módomban áll a legkényesebb igény-véveket is azonnal a legolcsóbb árak-mellett komplett garnitúrákkal kiszolgál

Glasner Simon Cluj
Str. Tud. Vladimirescu 17.

Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár Rt

Cluj—Kolozsvár, Piața Unirii No 9
Fiókintézetek: Dej-Dés, Beclean-Betlen, Cehul-silvaniei-Szilágycséh, Jibou-Zsibó, Zălau-Zilah. Affiliált intézetek: a Nagyenyedi „Kisegítő” Takarékpénztár Rt., Aiud Nagyenyed és en-nek Uioara-Marosújvári fiókintézete.

Saját tőkéi
60 millió lei

Foglalkozik a banküzlet minden ágazatával. Átutalások bel- és külföldre legelőnyösebben és legfontosabban székelyöl.

Engedélyezett devizahely.

Aprohirdetés

ÉRTESETÉS

Elvállalom kézimunkáknak montirozását, régi keretek aranyozását és javítását. Esténként állandó kiállítás. Somlyai aranyozó, Str. Iuliu Maniu.

OLCSON ELADO ZÁLOGHÁZBAN

női varrógépek sülyesztő és rendes kárikahajós, szabó varrógépek, cipész, ciklikar, balkaru és sima varrógépek gomblyuk és himzőgépek, bicikli és motoros bicikli, tömör autógumi, cimbalmok, hegedűk, csavarmenetvágó, látesvek, íróasztalok, írógépek, patefónok, lemezek, öt darab Securitas tűzoltókészülék, darabja 1000 lej, olajfestmények asztal márványlapok, férfi és női ösz és téli kabátok, bundák, stb., férfi ruhák, szövetek, lepedővászon, párnák perzsaszőnyegek, faliórák, könyvek ezüst tárgyak és különböző ékszerek férfi és női aranyórák, férfi ezüstórák gyűrűk, ezüst fülbevalók, stb. Cluj, Calea Victoriei No. 25.

Kiadó novemberre négy szobás komfortos lakás. Honvéd ucca 22.

Kiadó raktár, műhely, iroda. Malon ucca 10.

Románul, magyarul, németül beszélő szabómester konfekciós üzletbe ajánlkozik nap-szabónak, vagy mint segédnek. Megy esetleg vásárokba is. Kitűnő eladó. Nem reflektál nagy fizetésre. Cim Hirsch, Cluj, Str. Casianu (Györgyfalva ucca) 44. a.

Butorozott szoba kiadó, esetleg teljes ellátással izraelita családnak. Árpád ut 21.

Jelenleg is állásban levő, 10 éves gyakorlati rendelkező, mindennemű irodai munkát, gépirást perfektül értő románul tudó secretar, az ünnepek után belépésre állást keres. Szükség esetén több gyerek chimis rase és kezdő gemore tanítását is vállalja. Ajánlatokat fizetési feltételekkel Steiner József secretar címre, Cizer, jud. Salaj kér.

A KOLOZSVÁRI MOZGÓK MŰSORA

Szept. 20	MAGYAR SZÍNHÁZ	CARMEN	CORSO	EDISON	SELECT	URÁNIA
Szombat	Az operaház fantomja	Felszabadulás a házasságból	Hai Tang	Kabaré Első csók	A floridai szűz	A nagy mérkőzés